

KONFRONTATIE IN ZUID-AZIE

De kernwapenwedloop tussen India en Pakistan

PENN – NL Facts and Reports Nr. 10

Juni 2002

Werkgroep Eurobom

PENN-Nederland

KONFRONTATIE IN ZUID-AZIE

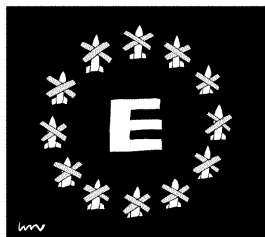
Juni 2002

PENN, het Project voor Europese Nucleaire Non-proliferatie, is opgezet om:

- * officiële discussies over de toekomst van kernwapens in Europa nauwgezet te volgen en deze te verhelderen;
- * analyses van en commentaren op deze ontwikkelingen te publiceren;
- * verdere maatregelen voor kernontwapening in Europa en substantiële Europese bijdragen aan kernwapenbeheersing, ontwapening en non-proliferatie te stimuleren;
- * te ijveren voor de volledige naleving van het Non-Proliferatieverdrag door de NAVO, de Europese Unie, en haar leden;
- * politieke belemmeringen op te werpen tegen ontwikkelingen die zouden kunnen leiden tot een Europese Unie met kernwapens;
- * te bevorderen dat de Europese Unie en al haar leden uiteindelijk niet-nucleaire leden van het NPV worden.

Deze publikatie is mogelijk gemaakt door de W. Alton Jones Foundation

Working Group Eurobomb/PENN NL
Obrechtstraat 43
3572 EC UTRECHT
THE NETHERLANDS
TEL (+31) (0)30 271 4376
(+31) (0)30 272 2594
FAX (+31) (0)30 271 4759
e-mail: k.koster@inter.nl.net
logo: Len Munnik

Werkgroep Eurobom
PENN/Netherlands MPI/Netherlands

FACTS AND REPORTS

Juni 2002 – No. 10

INHOUDSOPGAVE

Inleiding	4
Nucleaire strijdkrachten	5
Doctrines	10
Washington Post – 15 May 2002 – Report: India, Pakistan were near nuclear war in '99	18
Ottawa Citizen – 12 May 2002 – US averted nuclear strike against India	20
The Times – 25 May 2002 – At least 3 million would die in nuclear conflict	21
Citaten Indiase en Pakistaanse leiders	22
Wapenexport naar India en Pakistan	23
Regeringsbeleid export naar India en Pakistan	29
Vergunningenstop	37
The Hindu – 31 May 2002 - Oproep: A road map to peace (L. Ramdas and Arjun Makhijani)	38
Oproep Parliamentary Network for Nuclear Disarmament	39
Commentaar	41
Overzicht Facts and Reports	42

INLEIDING

Deze brochure, nr. 10 in de Facts and Reports reeks, heeft de bedoeling enkele basisdocumenten over het Indiaas-Pakistaanse conflict bij elkaar te brengen, vooral met het oog op de kansen op een nucleair conflict.

Alle brochures in deze reeks handelen over veiligheidsvraagstukken en de rol van massavernietigingswapens. Ze worden uitgebracht op een tijdstip dat er politieke ontwikkelingen plaatsvinden die op de een of andere manier van belang zijn voor deze onderwerpen.

De nucleaire confrontatie in Zuid-Azië duurt al maanden: honderdduizenden soldaten zijn gemobiliseerd langs de grens, in Kashmir is er sprake van een langdurige en bloedige guerrilla oorlog met geen eind in zicht. De ontwikkelingen in Afghanistan en Pakistan als gevolg van de Amerikaanse "oorlog tegen het terrorisme" hebben een gevaarlijke toename van de spanningen teweeggebracht. Daarnaast is het feit dat de Westerse wereld, China en Rusland nog steeds vasthouden aan het leerstuk van de nucleaire afschrikkingdoctrine dankbaar aangegrepen door de nieuwe kernwapenstaten om hun eigen kernwapens te legitimeren. Die legitimering heeft hen geholpen in de beleidskeuze voor het opbouwen van kernstrijdmachten. Daarin worden ze niet gehinderd door lastige veiligheidsafspraken en verdragen: de twee landen hebben, samen met Cuba en Israël, het Non-Proliferatie Verdrag niet ondertekend (de rest van de wereld wel). Bovendien wordt, zoals we elders hebben aangetoond, het veiligheidsstelsel van verdragen stelselmatig ondermijnd, vooral door Amerikaanse unilaterale stappen. Op 13 juni heeft de VS het ABM verdrag verlaten; daarmee wordt de weg geëffend voor de aanleg van een grandioos raketschild met dubieuze veiligheidsgaranties.

Ook de wapenhandel met India en Pakistan speelt een belangrijke rol in het aanmoedigen van de confrontatie en maakt de opbouw van nucleaire strijdkrachten door India en Pakistan een stuk makkelijker. De stand van zaken met betrekking tot de wapenexport in het algemeen en het wapenexportbeleid van Nederland in het bijzonder wordt daarom hier ook uiteengezet.

Centraal in dit rapport staan de kernwapenstrijdkrachten van deze landen, plus de gedachtegang erachter (inclusief citaten van de politieke leiders), de nucleaire doctrines en de oppositie daartegen. We sluiten de brochure af met een commentaar op de ontwikkelingen.

Redactie Facts & Reports

NUCLEAIRE STRIJDKRACHTEN

Bron: Federation of American Scientists (www.fas.org)

India

India's Nuclear Forces, 2002

The size and composition of India's nuclear arsenal is difficult to determine. From various sources, we estimate that India has a stockpile of approximately 30–35 nuclear warheads (fewer than Pakistan), which it is thought to be expanding. The Indian Atomic Energy Commission (AEC) stated that the series of five nuclear test explosions in May 1998 involved both fission and fusion designs.

On May 11, New Delhi claimed that the first three tests achieved yields of 43 kilotons (a “thermonuclear” device), 12 kilotons (a fission device), and 200 tons (a low-yield device). If the devices actually produced the yields claimed by Indian weapon scientists, we would expect to observe a seismic signal strength corresponding to 55 kilotons, or magnitude 5.76 on the Richter scale. Instead, the average recorded magnitude was 5.0, which indicates a probable yield of 12 kilotons, with the range possibly as low as 5 kilotons and as high as 25 kilotons. A mid-point of 12 kilotons is less than one-quarter of what Indian weapon scientists claimed, calling into question whether the thermonuclear milestone was achieved and whether the tests were “completely successful,” as India's AEC chairman claimed (see Nuclear Notebook, November/December 1998 *Bulletin*).

Construction at Kalpakkam of a new 500-megawatt sodium-cooled fast breeder reactor, which will produce plutonium, is scheduled to begin soon.

India established the National Security Council in April 1999 to implement nuclear policy, but its progress in setting up a nuclear command and control system is unknown. On August 17, 1999, a widely publicized draft document on nuclear doctrine (prepared by the 27-member National Security Advisory Board) called for the creation of a “credible minimum deterrent” to be based “on a triad of aircraft, mobile land-based missiles, and sea-based assets,” but the board's recommendations had no official standing.

While the army and the air force fine-tune their respective nuclear strategies, the Indian government has been considering a proposal to create a strategic nuclear force. The proposal followed a Group of Ministers' report that recommended the creation of a chief of defense, who would act as a military adviser to the prime minister on the management and control of nuclear weapons and strategic forces. The chief would “exercise administrative control, as distinct from operational military control, over these strategic forces.”

During 2001, a year that ended in heightened tensions with Pakistan, Indian government officials reaffirmed India's commitment to a nuclear no-first-use policy. But an Indian foreign ministry official told *Defense News* in 2000 that a “no-first-strike” policy does not mean India will not have a first-strike capability.”

On May 31, 2001, the Indian Defence Ministry released a report detailing its plans to modernize its forces. The report also assessed security concerns. Not surprisingly, Pakistan's support of terrorist groups topped the list. After a terrorist attack on the Indian Parliament last December 13, both nations mobilized their armed forces, and India reportedly positioned Prithvi missiles near the Pakistani border.

Aircraft. India has several types of aircraft that could be used to deliver nuclear weapons, but considering range, payload, and speed, the most likely are the MiG-27 and the Jaguar.

The MiG-27 Flogger is a nuclear-capable Soviet aircraft produced in the 1970s and 1980s. Hindustan Aeronautics assembled, under license, 165 aircraft, which India calls the Bahadur (meaning “valiant” or “brave”). The single-seat aircraft weighs almost 18,000 kilograms when fully equipped and has a range of approximately 800 kilometers. It can carry up to 4,000 kilograms of bombs on external hard points. There are nine operational squadrons. Which of India's bases may host nuclear-capable aircraft is unknown, but one likely candidate is Hindan, north of New Delhi. Some 50 MiG-27MLs are deployed there—fewer than 640 kilometers from Lahore, Pakistan. A few aircraft from Squadrons 2, 9, or 18 may be specially modified to carry one or more nuclear bombs.

The Jaguar IS/IB, known as the Shamsheer ("sword"), was nuclear-capable with the British Royal Air Force from 1975–1985 and with the French Air Force from 1974–1991. Originally a joint Anglo-French aircraft, the first 40 were supplied by British Aerospace, with the remaining 91 assembled or manufactured by Hindustan Aeronautics. The Jaguar has a gross weight of 15,450 kilograms and a range of 1,600 kilometers with a maximum external load of 4,775 kilograms. There are four operational squadrons. Which bases may host nuclear-capable aircraft is unknown, but one likely place is Ambala, 525 kilometers from Islamabad. A few aircraft from Squadrons 5 or 14 may be specially modified to carry one or more nuclear bombs. In the Indian Air Force infrastructure, Hindan and Ambala are part of Western Air Command, located at Palam and reporting to headquarters in New Delhi.

Other aircraft, like the Su-30K and Mirage 2000H, could be equipped to deliver nuclear bombs but are more likely to be used for air defense missions. A Mirage 2000H may have been used in May 1994 to test-drop a dummy nuclear bomb, but this has not been officially confirmed. In late 1999, India was reported to have initiated talks with France about a possible purchase of as many as 18 Mirage 2000Ds to form part of its nuclear strike force; 10 Mirage 2000s were ordered in September 2000. In December 2000, India signed a \$3 billion contract with Russia for the licensed production of 140 Su-30MKI aircraft at Hindustan Aeronautics over a period of 17 years. Forty Su-30K fighters procured in 1996 may also be upgraded to the MKI standard. Air Chief Marshal A. Y. Tipnis said before the deal that the indigenous Su-30MKI will "enable the Air Force to finalize its vision-2020 long-term perspective planning," which involves acquiring up to 20 squadrons of multi-role aircraft over the next 15–20 years. The first Su-30MKI is scheduled to roll out in 2004. India may also lease a small number of Russian Tu-22 Backfire bombers, and France has offered to supply its new Rafale aircraft.

Missiles. India deploys one ballistic missile, the 150-kilometer-range Prithvi I. The short-range Prithvi ("earth") is a single-stage, dual-engine, liquid-fuel, road-mobile short-range ballistic missile that began development in 1983 and was first tested in 1988. There have been 15 tests since 1988. It is nine meters long, 1.1 meter in diameter, and weighs 4,000 kilograms. An improved version, the Prithvi II, with an extended range of 250 kilometers, is under development and was test fired on March 31, 2001. Of the two versions, only Prithvi I is assessed by the CIA as having a nuclear role.

The two-stage Agni ("fire") intermediate-range ballistic missile is also under development and has been tested to a range of 1,500 kilometers, but its status remains unclear. Its first stage uses solid propellant taken from a satellite launch vehicle based on the U.S. Scout missile, and the liquid-fueled second stage is a shortened version of the Prithvi. The warhead section separates from the second stage during flight. The Agni was flight tested three times from 1989 to early 1994.

India is developing the Agni II, an improved version of the Agni, with a range greater than 2,000 kilometers. The missile is 20 meters long, about 16 tons, and carries a 1,000-kilogram payload. It was first test launched in April 1999, flying 2,000 kilometers in 11 minutes, and possibly carrying a nuclear warhead assembly without the plutonium core. Its second flight test was on January 17, 2001, from a mobile launcher at the Chadipur-on-Sea missile test range in the eastern state of Orissa. The missile, which was reportedly in "operational configuration," flew 2,200 kilometers, and according to Indian officials landed less than 100 meters from its intended target. After the test, which took place shortly after a state visit by Li Peng, chairman of China's National People's Congress, Indian defense minister Jaswant Singh reportedly informed the Indian Parliament that "Agni II is planned to be inducted into the armed forces during 2001–02." Both road- and rail-mobile versions are under development.

A short-range version (about 700 kilometers) of the Agni II was test launched from Wheeler's Island on India's east coast on January 25, 2002. The test, which had been postponed twice, occurred a week after Chinese Premier Zhu Rongji's first official visit to India.

The development of a longer-range Agni III, with a range of up to 3,500 kilometers, has not been confirmed.

Rumors persist concerning Indian plans for an intercontinental ballistic missile (ICBM) program, referred to as the Surya. Most components needed for an ICBM are available from India's indigenous space program. Conversion of its polar space launch vehicle (PSLV) to an ICBM would take a year or two after a decision to do so. The latest model, the four-stage PSLV-C3, is capable of launching satellites weighing up to 1,200 kilograms into polar sun-synchronous orbit (570 kilometers) or 3,500-

kilogram satellites into low earth orbit (400 kilometers). The first successful flight was conducted in October 1994. An attempt to develop a geo-synchronous satellite launch vehicle (GSLV) suffered a setback in March 2001, when one of four liquid-fueled strap-on boosters caught fire, causing the launch to be aborted. GSLV capability would allow India to place permanent command and control satellites in geo-synchronous equatorial orbit.

Naval weapons. In addition to air- and land-based nuclear-capable forces, India is working on at least two naval systems, the Sagarika (“oceanic”) and the Dhanush (“bow”), which may be equipped to carry nuclear warheads in the future. Work on the Sagarika missile began in 1991 and it is now in advanced development. Previously rumored to be a cruise missile, the Sagarika is now designated as a submarine-launched ballistic missile by U.S. intelligence, which predicts it will not be deployed until 2010 at the earliest.

The Dhanush sea-launched ballistic missile has been under development since 1983 and could be completed next year. A test firing on April 11, 2000, was only a “partial success” and may delay the program. It was launched from the reinforced helicopter deck of the INS *Subhadra*, a modified patrol vessel anchored 20 kilometers offshore in the Bay of Bengal. The 8.56-meter missile, the navy’s version of the army’s Prithvi, can carry a 1,000-kilogram payload up to 250 kilometers. Neither the Dhanush nor the Sagarika has been declared nuclear-capable by Indian authorities.

During the tense standoff between India and Pakistan in January 2002, new naval chief Adm. Madhvendra Singh made some ambiguous comments about naval nuclear weapons in his initial news conference. “We have a triad of weapons for a second strike and one of the triad is at sea,” he said. “The most powerful leg of the triad is in the navy and is hidden underwater and moving.”

A launch platform for a navy nuclear weapon may be the Advanced Technology Vessel (ATV), a nuclear-powered submarine project that has been underway since at least 1985. Design and operational experience was gained from operating a Charlie I-class cruise missile submarine (named INS *Chakra*) that India leased from the Soviet Union from 1988 to 1991. Full-scale work on the ATV began in 1991 shortly after the *Chakra* was returned, and construction started in 1997. A launch date may be scheduled for 2007 at the Mazagon Dockyard in Bombay (design has taken place in Vishakapatnam on the east coast), but technical challenges are likely to delay the project further. Indian efforts to lease one or more Russian nuclear submarines continue. The ATV is thought to be based in part on the design of the *Chakra*, but the reactor is reported to be of Indian design. A land-based prototype reactor has been built and installed at the Indira Gandhi Centre for Atomic Research at Kalpakkam in southern India. Vice Adm. R.N. Ganesh, who commanded the *Chakra*, was appointed director general of the ATV project in 2000 in an apparent attempt to jumpstart the much delayed project.

Type/Designation	Range (kilometers)	Payload (kilograms)	Comment
Aircraft			
MiG-27 Flogger/Bahadur	800	4,000	At Hindan Air Base
Jaguar IS/IB/Shamsher	1,600	4,775	At Ambala Air Base
Missiles			
Prithvi I	150	1,000	Deployed, may have nuclear role
Agni I	1,500	1,000	Tested, status unknown
Agni II	2,000	1,000	Test fired January 2001, deployment expected soon; a 700-kilometer-range version test launched January 25, 2002

Nuclear Notebook is prepared by Robert S. Norris of the Natural Resources Defense Council, William M. Arkin, Hans M. Kristensen of the Nautilus Institute, and Joshua Handler. Inquiries should be directed to NRDC, 1200 New York Avenue, N.W., Suite 400, Washington, D.C., 20005; 202-289-6868.

Pakistan

Pakistan's Nuclear Forces, 2001

It is extremely difficult to estimate the number and types of nuclear weapons in Pakistan's arsenal. Outside experts estimate the country has between 24 and 48 nuclear weapons. The weapons are based on an implosion design that uses a solid core of highly enriched uranium, requiring an estimated 15–20 kilograms per warhead. Seismic measurements of the tests conducted on May 28 and 30, 1998, suggest that the yields were on the order of 9–12 kilotons and 4–6 kilotons respectively, lower than Islamabad announced. Chinese tests in the 1960s used similar designs, and it is suspected that the Chinese assisted Pakistan's program in the 1970s and 1980s.

It is unclear how much weapons-grade uranium Pakistan has. For two decades, Pakistan pursued a gas centrifuge uranium-enrichment method to produce fissile material for its nuclear weapons, at what is now known as the Abdul Qadeer Khan Research Laboratories in Kahuta. By the early 1990s, some 3,000 centrifuges were thought to be operating. Although Pakistan declared a moratorium on the production of highly enriched uranium in 1991, experts think it resumed production well before the May 1998 nuclear tests. The most reliable estimate is that Pakistan has produced enough fissile material for 30–52 nuclear weapons.

Like other nations that have developed nuclear weapons, Pakistan does not seem content with a first-generation nuclear weapon and may be pursuing other designs and refinements. The 40- to 50-megawatt thermal Khushab reactor, at Joharabad in the Khushab district of Punjab, can produce weapons-grade plutonium. Loading the reactor's target materials with lithium 6 could produce tritium. Plutonium separation reportedly takes place at the "New Labs" reprocessing plant next to the Pakistan Institute of Nuclear Science and Technology (Pinstech) in Rawalpindi. Through these efforts Pakistan seems to be positioning itself to increase and enhance its nuclear forces significantly in coming years. It may intend to match India's plan to deploy a nuclear triad of air-, land-, and sea-based weapons.

Bombers. U.S.-manufactured F-16s are most likely to be used by the Pakistani Air Force to deliver nuclear weapons, although other aircraft, such as the Mirage V or the Chinese-produced A-5, also could be used. Twenty-eight F-16A (single-seat) and 12 F-16B (two-seat) trainers were delivered to the Pakistani Air Force between 1983 and 1987. At least eight are no longer in service. In December 1988, Islamabad ordered 11 additional F-16A/Bs as replacements, but they were not sent.

In 1985 Congress adopted the Pressler Amendment, which sought to inhibit Pakistan's pursuit of the bomb. Pakistan was forbidden from receiving most economic and military aid unless the president could certify that Pakistan did not possess a nuclear device. Although there was much evidence to the contrary, Presidents Reagan and Bush issued annual certifications, and some aid continued to flow, mainly to support Pakistan's front-line role in the Soviet-Afghan War. After the war ended, sanctions were finally imposed on October 6, 1990.

The 11 embargoed aircraft are stored in the Arizona desert near Davis-Monthan Air Force Base. In September 1989, plans had been announced for Pakistan to acquire 60 more F-16s. Seventeen were built by the end of 1994, but because of the embargo they joined the others at Davis-Monthan. In a Presidential Determination signed September 22, 2001, President George W. Bush waived the Pressler Amendment, but the aircraft have not been released.

The F-16s most likely to have been modified to carry nuclear weapons are deployed with Squadrons 9 and 11 at Sargodha Air Base, 160 kilometers northwest of Lahore. The F-16 has a range of more than 1,600 kilometers, more if drop tanks are used. It can carry as much as 5,450 kilograms externally on one under-fuselage centerline pylon and six under-wing stations. Given the F-16's payload limitations of weight and size, the bomb probably weighs around 1,000 kilograms and would most likely be attached to the centerline pylon. The assembled nuclear bombs and/or bomb components for these planes may be stored in an ammunition depot near Sargodha. Alternatively, the weapons could be stored at other operational or satellite bases further to the west, near the Afghanistan border, where the F-16s would pick up their bombs. It has also been reported that M-11 missiles may be stored at the depot near Sargodha.

Missiles. According to bomb designer A. Q. Khan, the Ghauri missile is Pakistan's only nuclear-capable missile, although other missiles in the Pakistani armed forces could be configured to carry a nuclear warhead. The single-stage Ghauri-1 was first flight-tested on April 6, 1998, to a distance of 1,100 kilometers, probably with a payload of up to 700 kilograms.

The missile was reportedly launched near the city of Jhelum in northeastern Pakistan, 100 kilometers southeast of Islamabad, and hit its target near Quetta in the southwest. The liquid-fueled Ghauri is basically a North Korean No Dong missile, itself a Scud derivative. A two-stage Ghauri-2 was tested on April 14, 1999, three days after the Indian Agni-2 test flight. It was launched from a mobile launcher at Dina, near Jhelum, and landed in Jiwani, near the southwestern coast, after an eight-minute flight. A third version of the Ghauri, with an unconfirmed range of 2,500–3,000 kilometers, is under development and was test launched on August 15, 2000.

The choice of the name Ghauri is highly symbolic. Muslim Sultan Muhammad Ghauri defeated the Hindu ruler Prithvi Raj Chauhan in 1192. Prithvi is the name India has assigned to its short-range ballistic missiles.

Beginning in 1992, Pakistan received 30 or more complete M-11 missiles from China. Subsequently, it has had Chinese assistance in constructing maintenance and storage facilities. Pakistan may produce its own missile, the Tarmuk, based on the M-11.

Pakistan's reverse-engineered Chinese M-9 missile, the Shaheen-1 (Eagle), has a range of 700 kilometers and can carry a payload of 1,000 kilograms. Pakistan conducted the initial flight test of the Shaheen from the coastal town of Sonmiani on April 15, 1999. Islamabad claims its two-stage Shaheen-2 medium-range missile, unveiled at the Pakistan Day parade on March 23, 2000, has a range of 2,500 kilometers and can carry a 1,000-kilogram payload. The missile is carried on a 16-wheel mobile launcher. It is possible that both missiles have a nuclear capability.

Nuclear command and control. In November 2000, Pakistan placed its key nuclear institutions under the control of the National Command Authority, established in February 2000, in an apparent effort to create an effective nuclear command and control system.

The terrorist attacks of September 11 focused a great deal of attention on the security of Pakistan's arsenal. According to press reports, Pakistan's military began relocating nuclear weapon components within two days of the attacks. One potential danger to Pakistan's arsenal is extremist elements within the intelligence service, armed forces, nuclear weapons program, and in the general population. Gen. Pervez Musharraf took several actions in fall 2001 to mitigate these problems, including firing his intelligence chief and other officers, detaining several suspected retired nuclear weapons scientists, and redeploying the arsenal to at least six new secret locations.

Type/Designation	Range (kilometers)	Payload (kilograms)	Comment
Aircraft			
F-16A/B	1,600	5,450	At Sargodha Air Base
Missiles			
Ghauri-1 (Hatf-5)	1,300-1,500	500-750	From North Korean No Dong design
Ghauri-2 (Hatf-6)	2,000-2,300	750-1,000	Tested April 14, 1999

Nuclear Notebook is prepared by Robert S. Norris and William M. Arkin of the Natural Resources Defense Council, Hans M. Kristensen of the Nautilus Institute, and Joshua Handler. Inquiries should be directed to NRDC, 1200 New York Avenue, N.W., Suite 400, Washington, D.C., 20005; 202-289-6868.

DOCTRINES

India

Draft Report of National Security Advisory Board on Indian Nuclear Doctrine

August 17, 1999

1. Preamble
2. Objectives
3. Nuclear Forces
4. Credibility and Survivability
5. Command and Control
6. Security and Safety
7. Research and Development
8. Disarmament and Arms Control

Preamble

1.1. The use of nuclear weapons in particular as well as other weapons of mass destruction constitutes the gravest threat to humanity and to peace and stability in the international system. Unlike the other two categories of weapons of mass destruction, biological and chemical weapons which have been outlawed by international treaties, nuclear weapons remain instruments for national and collective security, the possession of which on a selective basis has been sought to be legitimised through permanent extension of the Nuclear Non-proliferation Treaty (NPT) in May 1995. Nuclear weapon states have asserted that they will continue to rely on nuclear weapons with some of them adopting policies to use them even in a non-nuclear context. These developments amount to virtual abandonment of nuclear disarmament. This is a serious setback to the struggle of the international community to abolish weapons of mass destruction.

1.2. India's primary objective is to achieve economic, political, social, scientific and technological development within a peaceful and democratic framework. This requires an environment of durable peace and insurance against potential risks to peace and stability. It will be India's endeavour to proceed towards this overall objective in cooperation with the global democratic trends and to play a constructive role in advancing the international system toward a just, peaceful and equitable order.

1.3. Autonomy of decision making in the developmental process and in strategic matters is an inalienable democratic right of the Indian people. India will strenuously guard this right in a world where nuclear weapons for a select few are sought to be legitimised for an indefinite future, and where there is growing complexity and frequency in the use of force for political purposes.

1.4. India's security is an integral component of its development process. India continuously aims at promoting an ever-expanding area of peace and stability around it so that developmental priorities can be pursued without disruption.

1.5. However, the very existence of offensive doctrine pertaining to the first use of nuclear weapons and the insistence of some nuclear weapons states on the legitimacy of their use even against non-nuclear weapon countries constitute a threat to peace, stability and sovereignty of states.

1.6. This document outlines the broad principles for the development, deployment and employment of India's nuclear forces. Details of policy and strategy concerning force structures, deployment and employment of nuclear forces will flow from this framework and will be laid down separately and kept under constant review.

2. Objectives

2.1. In the absence of global nuclear disarmament India's strategic interests require effective, credible nuclear deterrence and adequate retaliatory capability should deterrence fail. This is consistent with the UN Charter, which sanctions the right of self-defence.

2.2. The requirements of deterrence should be carefully weighed in the design of Indian nuclear forces and in the strategy to provide for a level of capability consistent with maximum credibility, survivability, effectiveness, safety and security.

2.3. India shall pursue a doctrine of credible minimum nuclear deterrence. In this policy of "retaliation only", the survivability of our arsenal is critical. This is a dynamic concept related to the strategic environment, technological imperatives and the needs of national security. The actual size components, deployment and employment of nuclear forces will be decided in the light of these factors. India's peacetime posture aims at convincing any potential aggressor that :

(a) any threat of use of nuclear weapons against India shall invoke measures to counter the threat: and
(b) any nuclear attack on India and its forces shall result in punitive retaliation with nuclear weapons to inflict damage unacceptable to the aggressor.

2.4. The fundamental purpose of Indian nuclear weapons is to deter the use and threat of use of nuclear weapons by any State or entity against India and its forces. India will not be the first to initiate a nuclear strike, but will respond with punitive retaliation should deterrence fail.

2.5. India will not resort to the use or threat of use of nuclear weapons against States which do not possess nuclear weapons, or are not aligned with nuclear weapon powers.

2.6. Deterrence requires that India maintain:

(a) Sufficient, survivable and operationally prepared nuclear forces,

(b) a robust command and control system,

(c) effective intelligence and early warning capabilities, and

(d) comprehensive planning and training for operations in line with the strategy, and

(e) the will to employ nuclear forces and weapons

2.7. Highly effective conventional military capabilities shall be maintained to raise the threshold of outbreak both of conventional military conflict as well as that of threat or use of nuclear weapons.

3. Nuclear Forces

3.1. India's nuclear forces will be effective, enduring, diverse, flexible, and responsive to the requirements in accordance with the concept of credible minimum deterrence. These forces will be based on a triad of aircraft, mobile land-based missiles and sea-based assets in keeping with the objectives outlined above. Survivability of the forces will be enhanced by a combination of multiple redundant systems, mobility, dispersion and deception.

3.2. The doctrine envisages assured capability to shift from peacetime deployment to fully employable forces in the shortest possible time, and the ability to retaliate effectively even in a case of significant degradation by hostile strikes.

4. Credibility and Survivability

The following principles are central to India's nuclear deterrent:

4.1. **Credibility:** Any adversary must know that India can and will retaliate with sufficient nuclear weapons to inflict destruction and punishment that the aggressor will find unacceptable if nuclear weapons are used against India and its forces.

4.2. **Effectiveness:** The efficacy of India's nuclear deterrent be maximised through synergy among all elements involving reliability, timeliness, accuracy and weight of the attack.

4.3 Survivability:

(i) India's nuclear forces and their command and control shall be organised for very high survivability against surprise attacks and for rapid punitive response. They shall be designed and deployed to ensure survival against a first strike and to endure repetitive attrition attempts with adequate retaliatory capabilities for a punishing strike which would be unacceptable to the aggressor.

(ii) Procedures for the continuity of nuclear command and control shall ensure a continuing capability to effectively employ nuclear weapons.

5. Command and Control

5.1. Nuclear weapons shall be tightly controlled and released for use at the highest political level. The authority to release nuclear weapons for use resides in the person of the Prime Minister of India, or the designated successor(s).

5.2. An effective and survivable command and control system with requisite flexibility and responsiveness shall be in place. An integrated operational plan, or a series of sequential plans, predicated on strategic objectives and a targeting policy shall form part of the system.

5.3. For effective employment the unity of command and control of nuclear forces including dual capable delivery systems shall be ensured.

5.4. The survivability of the nuclear arsenal and effective command, control, communications, computing, intelligence and information (C4I2) systems shall be assured.

5.5. The Indian defence forces shall be in a position to, execute operations in an NBC environment with minimal degradation.

5.6. Space based and other assets shall be created to provide early warning, communications, damage/detonation assessment.

6. Security and Safety

6.1. **Security:** Extraordinary precautions shall be taken to ensure that nuclear weapons, their manufacture, transportation and storage are fully guarded against possible theft, loss, sabotage, damage or unauthorised access or use.

6.2. **Safety** is an absolute requirement and tamper proof procedures and systems shall be instituted to ensure that unauthorised or inadvertent activation/use of nuclear weapons does not take place and risks of accident are avoided.

6.3. **Disaster control:** India shall develop an appropriate disaster control system capable of handling the unique requirements of potential incidents involving nuclear weapons and materials.

7. Research and Development

7.1. India should step up efforts in research and development to keep up with technological advances in this field.

7.2. While India is committed to maintain the deployment of a deterrent which is both minimum and credible, it will not accept any restraints on building its R&D capability.

8. Disarmament and Arms Control

8.1. Global, verifiable and non-discriminatory nuclear disarmament is a national security objective. India shall continue its efforts to achieve the goal of a nuclear weapon-free world at an early date.

8.2. Since no-first use of nuclear weapons is India's basic commitment, every effort shall be made to persuade other States possessing nuclear weapons to join an international treaty banning first use.

8.3. Having provided unqualified negative security assurances, India shall work for internationally binding unconditional negative security assurances by nuclear weapon states to non-nuclear weapon states.

8.4. Nuclear arms control measures shall be sought as part of national security policy to reduce potential threats and to protect our own capability and its effectiveness.

8.5. In view of the very high destructive potential of nuclear weapons, appropriate nuclear risk reduction and confidence building measures shall be sought, negotiated and instituted.

Pakistan

Pakistan's Nuclear Doctrine

Patron Lt Gen (Retd) Sardar FS Lodi analysis Pakistan's doctrine vis-a-vis its nuclear capability

Defence Journal – April 1999

A doctrine could be defined as a set of principles formulated and applied for a specific purpose, working towards a desired goal or aim. These principles could of course be advocated and taught as the right belief or dogma acceptable to a majority of the people concerned. A nuclear doctrine would consequently consist of a set of principles, rules and instructions for the employment or non-employment of nuclear weapons and other systems associated with those weapons.

Before we discuss the nuclear doctrine of Pakistan it would be appropriate to dilate somewhat on the factors that have conceived the concept which has formulated the nuclear doctrine. Pakistan's main concern has been with her security and territorial integrity which has been threatened and violated by India many times since 1947 when both countries became independent. Pakistan has fought three wars

and two border conflicts short of war with India. In 1971 Pakistan was dismembered by Indian military intervention. Today troops of both countries are in an eyeball-to-eyeball deployment on either side of the Line of Control in Kashmir and along the Siachin Glacier in the northern areas. These facts have a great bearing on Pakistan's concern for a viable security parameter.

It is now a matter of recorded history that in August 1947 while Pakistan was trying to cope with the onerous administrative and logistics problems facing the new state, independent India sent her Army and Air Force into the princely state of Jammu and Kashmir in October 1947 to settle a dispute by resort to arms. Having used force against a neighbour barely two months after gaining independence, India continued to use force as an instrument of her foreign policy in pursuit of her national goals and objectives in the region. After Kashmir Indian troops entered Junagadh and Manawadar, the following year it was Hyderabad, in Deccan. In 1961 the Portuguese territories of Diu, Daman and Goa were attacked and captured. In 1962 a border conflict was initiated against China and for the first time India was defeated by a neighbour of comparative size. The reverberations from this defeat still rankle the command structure of the large and well-equipped Indian Army. India has also used force to absorb tiny Sikkim. Sent troops into Sri Lanka on the pretext of peace keeping, blockaded Nepal to change her government and flown troops into Maldives islands as a show of force. These actions by India over the years certainly do not inspire confidence in her small neighbours.

Unfortunately in South Asia a balance of power cannot be maintained by conventional means alone. Owing primarily to India's sheer size and ample resources. India is larger than all her neighbours combined, in South Asia by a wide margin. Add to this India's ambitions across her frontiers in the region and beyond and you have a situation fraught with long-term defence and security implications for Pakistan. India's recent large scale military manoeuvres on land at Sea and in the air often close to the Indo-Pak border and her acquisition of 1.6 Billion dollars worth of modern arms from Russia is certainly a cause of some concern in Pakistan.

Surprisingly India's defence experts and thinkers have also been advocating the use of military force as an instrument of state policy. Mr T.T. Paulose wrote in the 'Hindustan Times', New Delhi on March 12, 1998. 'The humiliating defeat at the hands of China (in 1962) awakened India to the new realities of military power as a major factor in international politics and inter-state relations'. Similarly Mr Sidharth Mishra writing in 'The Pioneer', New Delhi on March 10, 1998 said. 'If we want to be respected and accepted by the international community as a force to reckon with, a greater attention to the Armed Forces becomes an essential pre-requisite'.

There was no military justification whatsoever for India to have detonated a series of nuclear devices in May 1998. There was no threat to India's security from her small neighbours. In any case nothing had changed on her borders to cause any alarm. As far as China was concerned, her Army Chief had visited India and there was an agreement for mutual reduction of troops along their common border. By her nuclear tests India disturbed the defence parity maintained in the region. This had been achieved by an undeclared mutual nuclear capability and without the visible deployment of ballistic missiles on both sides. This state of ambiguity had helped to preserve military equilibrium in the region resulting in 27 years of continuous peace in South Asia. In comparison there were three Indo-Pak wars in the first 24 years of their independence.

The International Herald Tribune had this to say in an editorial in its issue of May 30-31, 1998. 'Restraint was widely urged on Pakistan after India conducted five nuclear tests. But those doing the urging had to know their appeal was hollow. Pakistan, feeling that nothing less than its survival was at stake, was being asked to give up a matching nuclear option in return for an uncertain set of international guarantees. India's tests were strategically gratuitous (uncalled for, motiveless). They did not emanate from any threat that reasonable people could perceive, certainly not one from Pakistan. Pakistan's five tests on Thursday (May 28) however, had a claim of strategic justification. That is why India's tests enraged many in Washington and elsewhere, while Pakistan's were received more in sorrow than in anger'.

After acquiring nuclear weapons capability India's stance towards Pakistan completely changed. Mr L. K. Advani the pro-nuclear Indian home minister made statements showing India's intention to cross the Line of Control in Kashmir under the pretext of 'hot pursuit'. These statements were supported and often repeated by Indian-occupied Kashmir's chief minister Dr Farooq Abdullah. The Indian Corps Commander in Kashmir Lt. Gen Kishan Pal addressed an unprecedented news conference to advocate his plans of attacking Azad Kashmir territory across the Line of Control. These provocative

statements could not have been made without Delhi's approval. These were followed by appropriate military moves by India. An extra infantry division was sent into Kashmir and another one was placed at short notice to move. During my tour to the Line of Control the local army commanders informed me that India had started to dump artillery and other ammunition into forward locations. This is often a prelude to war.

With Pakistan's atomic tests her nuclear weapons capability was overtly demonstrated for all to see: friends and foes alike. It was surprising to note that India's aggressive tone based on her military muscle immediately changed for the better. There was now talk of peace and negotiations. The war hysteria seemed to have subsided. This is what deterrence is all about. By a demonstrated nuclear capability and parity on either side of the border, a form of defence equilibrium has been restored between India and Pakistan. If not disturbed any further this should augur well for future peace in the region.

It is the considered opinion of defence analysts at home and abroad that when only one side possesses nuclear devices, it is a weapon of mass destruction, and is likely to be used. But on the other hand when both sides have acquired nuclear devices, it becomes a deterrent that could avoid an armed conflict and the enormous destruction that would follow.

India's attitude after Pakistan tested six nuclear devices is well described by Professor Stephen P. Cohen of Illinois University, USA, whom I have known for 20 years. Stephen is a US expert on South Asia, has visited India and Pakistan and written about the two armies. He wrote in the New York Times on June 3, 1998 that, 'In the three weeks since India conducted its nuclear tests, the tough talk of Indian leaders seems to have faded to a whisper. They are now proposing that their country and Pakistan sign a treaty agreeing not to be the first to use such weapons against each other'. It is certainly a good beginning.

Now that India and Pakistan are both nuclear weapon states, greater responsibility rests on the leaders of these countries to ensure that peace and amity returns to South Asia. Some rules must be laid down and a policy formulated for the manufacture, storage and use of nuclear weapons. In other words an official doctrine for the use of nuclear weapons. Although Pakistan has not made any official announcement, India has given some policy options. Mr G. Balachandran writing about India's nuclear doctrine in 'The Hindu' of Delhi on February 15, 1999 says 'While there has not been any detailed enunciation of the nuclear doctrine, a major element has been announced by the government. That is a policy of no-first use. India will not be the first to initiate the use of a nuclear weapon. It will only retaliate with nuclear weapons if such weapons are first used against India.'

Mr K. Subrahmanyam, convener of the Indian National Security Advisory Board explained India's approach to the no-first-use doctrine in a newspaper article. According to him, 'The Indian no-first-use doctrine is not just a declaratory policy unrelated to deployment and command and control. It is rooted in the perception that the core of deterrence lies in the uncertainty about the adversary's likely capability to cause unacceptable damage to oneself after the initial use of nuclear weapons against him. The survivability of the assets to strike back in retaliation constitutes deterrence and not the provocative forward and risky deployment as was carried out by the nuclear weapons powers'. This approach to deterrence would be applicable to Pakistan as well.

India's offer of a treaty to be signed by the two countries, agreeing not to be the first to use nuclear weapons against each other is one-sided and would benefit India only, as it has a superior conventional force. It may be more appropriate for both countries to sign a mutual test ban treaty to start with, followed by a no-war pact.

India has military superiority over Pakistan in troops ratio and conventional arms. This superiority is being augmented every year from indigenous and outside sources, while there is no apparent danger to her security from her small neighbours. India's recent agreement with Russia for import of 1.6 billion dollars worth of modern arms is a case in point. On the other hand Pakistan's defence capability has somewhat been reduced owing to the unwillingness of the United States and Russia to allow the import of modern weapons from their countries. French weapons are far too expensive. China remains a steadfast friend and supporter.

What would be Pakistan's reaction in case of an overwhelming Indian conventional attack. In this context it would be worth reminding ourselves what the deputy supreme commander of NATO said some years ago. Field Marshal Montgomery whom I had the honour of meeting said in October 1954. 'I want to make it very clear that we are basing all our operational plans on using atomic and thermo-

nuclear weapons in our defence. With us it is no longer: 'They may possibly be used'. It is very definitely: 'They will be used, if we are attacked'. The reason for this action is that we cannot match the strength that could be brought against us unless we use nuclear weapons There are some who say that if war is joined, nuclear weapons will not be used: I would disagree with that. My opinion is that the fear of atomic and thermonuclear weapons is a powerful deterrent to war: but once a World hot war has started, both sides are likely to use them. We would certainly use them if we are attacked'. From the above it is absolutely clear what Western Europe would have done if attacked by the USSR. To offset Soviet superiority in manpower and conventional weapons NATO would use nuclear weapons if attacked. Another point that was evident from the Field Marshal's statement is that a deterrent is viable only as long as a nation is prepared to use it. the political will is essential, and certainly an important factor.

During the cold war and the East-West nuclear confrontation the first firm doctrine for the employment of nuclear weapons was given by John Foster Dulles, US Secretary of State during the Eisenhower administration in 1954. It was the doctrine of 'Massive Retaliation' which meant that any Soviet attack would be answered with a massive retaliation with nuclear weapons against the Soviet Union. In 1962 it was changed to 'Flexible response' during the Kennedy administration, the emphasis being on 'Damage Limitation' and 'Counter Force Targeting'. It became the official NATO nuclear doctrine in 1967. This was later changed to 'Strategy of Assured Destruction'. As destruction would be caused to both sides, it became 'Mutual Assured Destruction (MAD)'. In 1972 in the Nixon administration Kissinger as the National Security Adviser came up with the 'Strategy of Limited Nuclear Options', also known as the 'Schlesinger Doctrine'. The main feature of this doctrine was escalation control through a series of limited and selective strikes with pauses in between to allow for a negotiated cease-fire.

In 1979 during the Carter administration the nuclear doctrine was contained in the 'Countervailing Strategy' which was essentially a refinement of the 'Schlesinger Doctrine'. It enhanced the flexibility and gave the President a number of options for retaliation. It also sought to convince the USSR that it would be denied victory in a nuclear conflict. The emphasis being on counter force targeting. During the Ronald Reagan era the 'countervailing strategy' was replaced by the 'Prevailing Strategy' which aimed at securing an American victory in all eventualities rather than denying victory to the USSR.

It will be noted that various alterations and changes took place in the United States nuclear doctrine under different administrations but the underlying theme remained constant. That nuclear weapons would be employed against the USSR in any future conflict to offset their numerical superiority in manpower and conventional arms, which could not be brought at par.

During any future Indo-Pak armed conflict India's numerical superiority in men and conventional arms is likely to exert pressure beyond endurance. In a deteriorating military situation when an Indian conventional attack is likely to break through our defences or has already breached the main defence line causing a major set-back to the defences, which cannot be restored by conventional means at our disposal, the government would be left with no other option except to use Nuclear Weapons to stabilize the situation. India's superiority in conventional arms and manpower would have to be offset by nuclear weapons. The political will to use nuclear weapons is essential to prevent a conventional armed conflict, which would later on escalate into a nuclear war.

Pakistan's Nuclear Doctrine would therefore essentially revolve around the first-strike option. In other words we will use nuclear weapons if attacked by India even if the attack is with conventional weapons. With his American experience of a graduated nuclear response Professor Stephen P. Cohen feels that Pakistan would use what he calls an 'option-enhancing policy' for a possible use of nuclear weapons. This would entail a stage-by-stage approach in which the nuclear threat is increased at each step to deter India from attack. The first step could be a public or private warning, the second a demonstration explosion of a small nuclear weapon on its own soil, the third step would be the use of a few nuclear weapons on its own soil against Indian attacking forces. The fourth stage would be used against critical but purely military targets in India across the border from Pakistan. Probably in thinly populated areas in the desert or semi-desert, causing least collateral damage. this may prevent Indian retaliation against cities in Pakistan. Some weapon systems would be in reserve for the counter-value role. These weapons would be safe from Indian attack as some would be airborne while the ground based ones are mobile and could be moved around the country.

With some experience and the passage of time a degree of sophistication will certainly be introduced in Pakistan's nuclear doctrine of the first-use of nuclear weapons to provide the government more options in the use of nuclear weapons. This would also avoid unessential collateral damage to cities and other population centres in both countries. The object would be to employ nuclear weapons if attacked yet cause the least civilian casualties and damage to infrastructure.

It must be appreciated that a nuclear device is not just another weapon with increased firepower. It is in fact a weapon of mass destruction and a whole new system, requiring new rules of command, control, communications, deployment and engagement. It is obvious that the control of this devastating weapon must rest firmly in the hands of the highest political authority in the country. In our case the Prime Minister. It is envisaged that the Prime Minister's decision would be based on an earlier discussion in the Federal Cabinet, of the grave situation in the country pursuant to an armed conflict with India or danger of such a conflict. The matter would also have been discussed in the Defence Committee of the Cabinet which is responsible for defence and security of the country.

Although the decision to employ the nuclear option is that of the government. Yet it must be decided before hand as to when and to whom would the authority to use nuclear weapons be delegated in a crisis situation. India our potential enemy has numerical superiority in conventional forces and would have the advantage of initiative as an aggressor, time would therefore be of essence to the defender with numerical inferiority. Delegation of authority to use the nuclear option would therefore be essential. It may eventually be given to the commander of forces in the field under specified circumstances depending on the course and direction in which the battle unfolds to our eventual disadvantage.

Fast and secure communications is another essential factor in a nuclear environment. Communications from the Prime Minister and his security team through the shortest chain of command to the actual launch area of the nuclear weapon must be secure at all times.

As an ultimate precaution there must be presumed delegation of authority in cases where the seat of government has been wholly or partially destroyed and rendered ineffective by the enemy's nuclear strike. This would also be applicable when a higher military headquarters has been knocked out and ceases to function effectively, temporarily or permanently.

Intelligence gathering would gain added importance in a nuclear environment. It would be essential to have accurate, up to date and timely information about our potential enemy's additional troop, aircraft and ship deployments and their likely intentions. His preparations for a nuclear first strike must be known at the earliest.

For the daily conduct of the war it may well be appropriate to have a small committee under the Prime Minister with the ministers of Defence and Foreign Affairs as members along with the Chairman of the Joint Chiefs of Staff Committee. The Defence Secretary acting as secretary of the committee. In the final analysis it is possible that the Prime Minister representing the political will of the nation and the Chairman of the Joint Chiefs of Staff Committee, representing the views and recommendations of the three services would be working together to provide the correct direction to the war effort.

It is suggested that Army's Air Defence commands on geographical basis suitably augmented should be responsible to trace, identify and destroy incoming enemy missiles and to launch our own nuclear weapons. Two Air Defence Commands should control nuclear weapons on our Eastern borders, with the dividing line at Bahawalpur. By designating one headquarters to control and launch nuclear weapons, unity of command and safety of launch is maintained. There would therefore be one officer of three-star rank taking his orders from General Headquarters (GHQ), unless it has been delegated to a threatened Corps in a crisis situation.

The government must decide before hand when and at what stage of a military conflict with India it would be forced to employ the nuclear option. The threshold must be clear and unambiguous. To use the modern Jargon, the bottom line needs to be clearly defined to avoid a miscalculation.

To prevent a nuclear war by mistake, a misadventure or a miscalculation, certain confidence building measures would have to be taken urgently.

Owing to a much smaller number of nuclear weapons that could be maintained in South Asia compared to the nuclear powers, an elaborate command and control structure would not be necessary. The cost would consequently be modest as well. It is estimated to be in the region of 150 to 200 million rupees per year, for the next five years at least.

As far as cost of the nuclear weapons and their delivery system, it would depend on each country's perception and requirement of a minimum nuclear deterrent. According to Amit Gupta in the Armed Forces Journal of September 1998, many analysts agree that India requires 100 to 150 nuclear weapons as a deterrent against China and Pakistan as a minimum. The estimated cost would be 714 million dollars a year for the next 10 years. In Pakistan a minimum deterrent could range between 30 to 50 nuclear weapons. Gen Mirza Aslam Beg calculates the cost to be in the range of 250 million dollars.

In a nuclear environment a Joint Staff HQ with added responsibility would be essential. Under it a new Nuclear Command could be created to control and co-ordinate all Nuclear effort in the country. Instructions to Service HQ would pass through this new command for clarity and security.

It is the opinion of some experts that having achieved nuclear status India and Pakistan should return to the pre-nuclear test era of ambiguity with regard to the nuclear response in an armed conflict. In other words the doctrine itself should provide some answers and leave others to the imagination creating some uncertainty and doubt in the aggressors' mind. This would force caution and some delay, probably second thoughts, resulting in a prevention of conflict.

When all is said and done it must be the concern of both India and Pakistan to avoid a future armed conflict. The possession of nuclear weapons should be used to prevent war and bring peace to the region. The Prime Minister of Pakistan is committed to reducing tension in Indo-Pak relations and solving all disputes with India by peaceful means. India has taken a step forward in the Bus diplomacy which must be reciprocated in full measure for the benefit of the people of South Asia.

REPORT: INDIA, PAKISTAN WERE NEAR NUCLEAR WAR IN '99

Washington Post – 15 May 2002

By Alan Sipress and Thomas E. Ricks, Washington Post Staff Writers

Pakistan was preparing to possibly fire nuclear weapons during a 1999 border conflict with India, moving the countries closer to nuclear war than was commonly known at the time, according to a new article by President Bill Clinton's chief White House adviser on South Asia.

Bruce O. Riedel, a senior director on the Clinton administration's National Security Council, reports that U.S. intelligence had developed "disturbing evidence that the Pakistanis were preparing their nuclear arsenals for possible deployment." This information came as India was seeking to turn back an incursion by Pakistani-backed forces in the disputed territory of Kashmir, with heavy casualties, and as both sides mobilized for an all-out war.

At a tense July 4 meeting in Blair House, Clinton confronted Pakistani Prime Minister Nawaz Sharif with the intelligence, asking him whether he was aware that his military was preparing intermediate-range missiles with nuclear warheads, according to Riedel. He said that Sharif was "taken aback."

Sharif was overthrown three months later by his military chief, Gen. Pervez Musharraf, who commanded all Pakistani military activities and is now a close U.S. ally in the Afghanistan campaign against the al Qaeda network and the Taliban militia.

Riedel's account, confirmed yesterday by other former U.S. officials, indicated that the prospect of nuclear war that year was perhaps greater than at any time since the United States and the Soviet Union faced off during the Cuban missile crisis in 1962.

The article was prepared for the Center for the Advanced Study of India at the University of Pennsylvania and was first described by the Sunday Times of London. The account comes as Pakistan and India have again massed troops along their border and as tensions are threatening to escalate between the two nuclear-armed rivals.

Christina B. Rocca, assistant secretary of state for South Asian affairs, opened talks in New Delhi yesterday in a bid to end the standoff, which began in December after a fatal attack on the Indian parliament that New Delhi blamed on Pakistan-based Muslim guerrillas. The difficulty of Rocca's mission was immediately underscored when gunmen opened fire yesterday on a bus and an Indian army camp in Kashmir, killing at least 30 people.

On Monday, Undersecretary of Defense Douglas J. Feith told a conference on American-Indian defense trade that the Bush administration was "focused intensely" on the danger posed by the five-month old mobilization by Pakistan and India and the prospect of nuclear war.

The standoff concerns the Bush administration not just because of the possibility of an escalation of the conflict but also because it is constraining the U.S. campaign against al Qaeda militants crossing from Afghanistan into Pakistan. For several weeks, U.S. officials have been urging Pakistan to attack pockets of al Qaeda militants in semiautonomous tribal areas along the Afghan border. But Pakistan has responded that it cannot do so, in part because it has deployed 80 percent of its army along the border with India.

The conflict three years ago erupted when forces backed by Pakistan seized army positions in the remote mountain area of Kargil on the Indian side of the line that divides Kashmir. Indian troops mounted a furious offensive to retake the heights.

Only a year earlier, both countries had conducted nuclear tests. The new fighting threatened to escalate to an unprecedented level. Riedel said the Clinton administration "confronted the reality of two nuclear-tested states whose missiles could be fired with flight times of three to five minutes from launch to impact." He said one well-informed assessment found that a Pakistani strike with a small bomb against Bombay could kill up to 850,000 people.

Other senior members of Clinton's foreign policy team confirmed Riedel's account that the administration had obtained unsettling intelligence about Pakistan's nuclear preparations.

"It was certainly enough for us to take it very seriously," said Strobe Talbott, former deputy secretary of state. He added that the Kargil crisis "had the potential of going all the way."

Another former official involved in addressing the issue for the Clinton administration said the United States had learned that Pakistan was moving its intermediate-range Ghauri missiles, which were

intended to carry nuclear warheads, out of storage and to new locations. He said the movement might have been offensive in nature or might have been intended to protect the missiles by dispersing them in case of a preemptive Indian strike. The official added that he could not remember whether there was other intelligence relating to nuclear preparations.

The disclosure that U.S. officials were concerned about Pakistan's missile program is significant because much of the U.S. analysis of Islamabad's nuclear program has focused on the Pakistanis using bombers to deliver the warheads. Indeed, a former U.S. official familiar with the crisis said Riedel's account seemed accurate except for the suggestion that Pakistan would use missiles rather than bombers.

As tensions over the Kargil mounted, Clinton met on July 4 with national security adviser Samuel R. "Sandy" Berger and other key aides before meeting the Pakistani prime minister, who had come to Washington on an emergency visit. "The mood was somber," Riedel recalled. "Sandy Berger opened the session by telling the president that this could be the most important foreign policy meeting of his presidency because the stakes could include nuclear war."

At an opening meeting between U.S. and Pakistani officials on July 4, Clinton demanded that Pakistan withdraw its army and allied militia forces from the Indian side of the Line of Control in Kashmir, Riedel said. Most officials then left the room, leaving only Clinton, Sharif and Riedel.

"Clinton asked Sharif if he knew how advanced the threat of nuclear war really was? Did Sharif know that his military was preparing their nuclear-tipped missiles. Sharif seemed taken aback and said only that India was probably doing the same," Riedel said. "The president reminded Sharif how close the U.S. and Soviet Union had come to nuclear war in 1962 over Cuba. Did Sharif realize that if even one bomb was dropped . . . Sharif finished his sentence and said it would be a catastrophe."

Under intense pressure, Sharif agreed to order a withdrawal from Indian-controlled Kashmir, defusing the conflict and the immediate potential for a nuclear exchange.

But absent a diplomatic breakthrough on Kashmir and other divisive issues, former U.S. officials said the danger of such a cataclysmic war remains.

"Clearly, tensions are increasing as a result of the latest incident in Kashmir," said Karl F. Inderfurth, assistant secretary of state for South Asian affairs under Clinton. "Another spark could be set off, and this could become even more dangerous than Kargil if this is not resolved soon."

U.S. AVERTED NUCLEAR STRIKE AGAINST INDIA

In 1999, Pakistan's army prepared attack without PM's knowledge, former Clinton adviser says

Ottawa Citizen May 12, 2002

BYLINE: Shyam Bhatia and Tom Walker

LONDON -- The Pakistani army mobilized its nuclear arsenal against India in 1999 without the knowledge of its prime minister, a senior White House adviser at the time has disclosed.

As the Indian army pushed the Pakistani forces back across the "line of control" dividing the disputed territory of Kashmir, Nawaz Sharif, the then-Pakistani prime minister, asked for U.S. intervention and flew to Washington, D.C.

In a paper to be published shortly by the University of Pennsylvania, Bruce Riedel, who was a senior adviser to U.S. president Bill Clinton on India and Pakistan, recalls how the president was told that he faced the most important foreign policy meeting of his career.

"There was disturbing information about Pakistan preparing its nuclear arsenal," Mr. Riedel writes. Mr. Riedel and other aides feared that India and Pakistan were heading for a "deadly descent into full-scale conflict, with a danger of nuclear cataclysm." They were also concerned about Osama bin Laden's growing influence in the region.

Intelligence experts had told Mr. Riedel that the flight times of missiles fired by either side would be as little as three minutes and that "a Pakistani strike on just one Indian city, Bombay, would kill between 150,000 and 850,000 alone."

He told Mr. Clinton not to reveal his intelligence hand in the opening talks with Mr. Sharif, in which the president handed the prime minister a cartoon that showed Pakistan and India firing nuclear missiles at one another.

But in a second discussion, at which Mr. Riedel was the only other person present, "Clinton asked Sharif if he knew how advanced the threat of nuclear war really was. Did Sharif know his military was preparing their missiles?" he writes.

"The president reminded Sharif how close the U.S. and Soviet Union had come to nuclear war in 1962 over Cuba. Did Sharif realize that if even one bomb was dropped ... Sharif finished his sentence and said it would be a catastrophe."

Mr. Riedel does not state in the paper how the U.S. gathered its intelligence, nor what the mobilization entailed. But John Pike, director of the Washington-based Global Security Organization, said intelligence channels could have become aware of the trucks that carry Pakistan's nuclear missiles being moved from their bases at Sargodha, near Rawalpindi.

"One scenario is that missile trucks were picked up parked in a convoy," he said.

Pakistan's uranium bombs are designed to be dropped by plane or carried by Ghauri missiles, while smaller plutonium warheads can be attached to Chinese-made M-11 missiles.

Mr. Clinton drove home the advantage that the intelligence coup had given him, Mr. Riedel recalls. "Did Sharif order the Pakistani nuclear missile force to prepare for action," the prime minister was asked. "Did he realize how crazy that was?"

Mr. Riedel describes how an "exhausted" Mr. Sharif "denied he had ordered the preparation and said he was against that, but worried for his life back in Pakistan." Soon afterwards Mr. Sharif, who now lives in exile in Saudi Arabia, signed a document agreeing to pull back his forces.

A recent report by the CIA, Global Trends 2015, predicts that the threat of nuclear war will remain a serious regional issue for the next 15 years.

AT LEAST 3 MILLION WOULD DIE IN NUCLEAR CONFLICT

The Times - May 25, 2002

By Our Foreign Staff

A LIMITED nuclear war between India and Pakistan over Kashmir would kill at least three million people, scientists said yesterday.

Millions would die in the immediate blast and fire and from radiation. Others would suffer destroyed homes, lack of water and facilities and disease years later.

M. V. Ramana, of Princeton University in New Jersey, told New Scientist magazine: "It is imperative that the two countries do not go to war, however limited in scale.

Even the most local conflicts have the potential to escalate into a full-scale war, possibly nuclear."

Mr Ramana and other nuclear researchers at the US university have estimated that if only a tenth of the nuclear weapons of the two countries were exploded above ten of their largest cities, 2.6 million people would die or be injured in India and 1.8 million in Pakistan.

Their calculations are based on what would happen if ten explosions, similar in size to the one over Hiroshima in Japan in 1945, took place over some of India's and Pakistan's most populated cities.

The targeted cities used in the scenario are Bangalore, Bombay, Calcutta, Madras and Delhi in India, and Faisalabad, Islamabad, Karachi, Lahore and Rawalpindi in Pakistan.

Casualties on the Indian side would be 1.7 million dead and 900,000 injured, while the toll in Pakistan would be 1.2 million dead and 600,000 injured.

These would be, however, only the immediate casualties from blast, fire and radiation. An unknown number of deaths would occur from cancer in future years.

Radioactive dust, if the bombs exploded on the ground, would kill people across hundreds of square miles. Because the prevailing winds are from the west, India is a likelier victim of fallout than Pakistan.

Estimates of the countries' nuclear arsenals are based on their stockpiles of weapons-grade plutonium and uranium, according to New Scientist.

"The Institute for Science and International Security in Washington suggests that India has about 65 warheads made from 310 kilograms of plutonium, while Pakistan has about 40 made from 690 kilograms of uranium," it said. But other estimates differ.

Donald Rumsfeld, the US Defence Secretary, warned India and Pakistan yesterday that war was not an option because of the risk of escalation between the two nuclear armed states.

Mr Rumsfeld said that both countries, which have fought three wars and tested nuclear weapons in 1998, were capable of waging nuclear war but he said that the consequences would be devastating.

"It would be bad, it would not be pretty, it would be not shortlived," he said.

Mr Rumsfeld said that message was delivered to India during US-Indian defence talks at the Pentagon on Thursday.

"We also expressed our country's very serious concerns about the dangerous situation between India and Pakistan and the need to reduce tensions between the two countries," he said.

CITATEN INDIASE EN PAKISTAANSE LEIDERS

Generaal Musharraf: “We don’t think of these things, because I consider it unthinkable, that ever a moment will come where we have to launch nuclear attacks. I think, it is unthinkable, and therefore, I don’t really discuss it with anyone.”

(Associated Press of Pakistan, 5 juni 2002)

Generaal Musharraf: “We do not want war. We will not initiate a war. But if war is imposed on us, we will defend ourselves with the utmost resolution and determination.”

(Financial Times, 4 juni 2002)

Generaal Musharraf: “Nuclear war in the present age is unthinkable. No sane personality would even discuss that. I believe that India and Pakistan ought to be sensible enough and responsible enough to prevent or avoid a nuclear conflict.”

(Jang, 4 juni 2002)

Brajesh Mishra, Indian National Security Advisor: “Of course it is not ruled out [use of nuclear weapons following a nuclear strike by Pakistan]. We want to use it as a deterrent but obviously if somebody attacks us, then there will be a response.”

(Jang, 4 juni 2002)

Indian Ministry of Defence: “The Government makes it clear that India does not believe in the use of nuclear weapons. Neither does it visualize that it will be used by any other country. India categorically rules out the use of nuclear weapons. India is a responsible country and it feels that it will be imprudent to use such weapons.”

(Press release, 3 juni 2002)

Yogendra Narain, Indian most senior defence ministry bureaucrat: “Pakistan is not a democratic country and we don't know their nuclear threshold. We will retaliate and must be prepared for mutual destruction on both sides.”

(Dawn, 3 juni 2002)

Munir Akram, Pakistan Ambassador to the United Nations: “India should not have the license to kill with conventional weapons while Pakistan's hands are tied regarding other means to defend itself. [...] If India reserved the right to use conventional weapons, how could Pakistan - a weaker power-be expected to rule out all means of deterrence.”

(PTI, 30 mei 2002)

Generaal Musharraf: “Wir wollen keinen Krieg, wir wollen Frieden, doch sollte gegen uns Krieg geführt werden, werden wir mit allen Mitteln verteidigen.”

(Der Spiegel, 27 mei 2002)

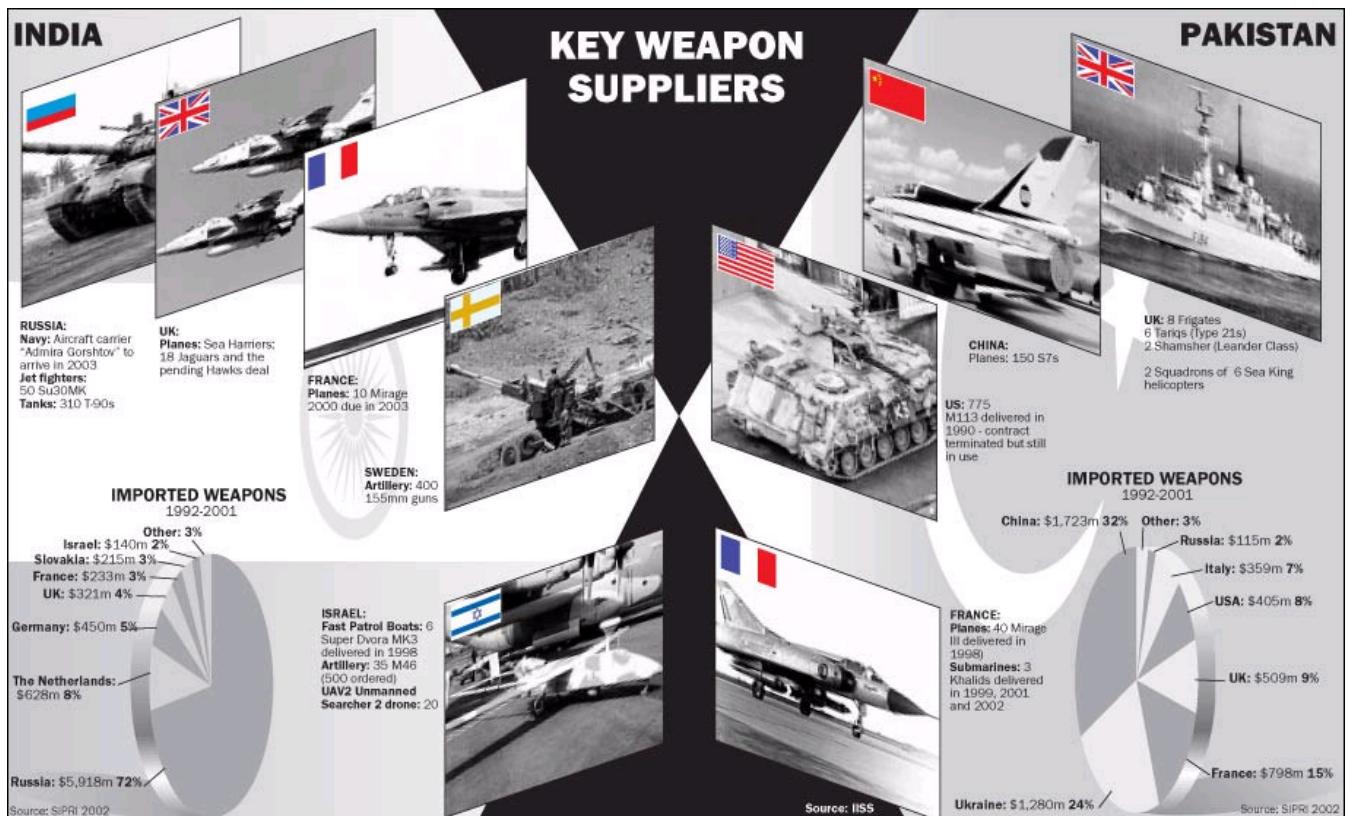
George Fernandes, Indian Defence Minister: “We don’t see the makings of any kind of escalation that takes one to the extreme. There is no way India will ever use a nuclear weapon other than as a deterrent. We stand by our nuclear doctrine. [...] India will not get drawn into a nuclear arms race. We must look at why Pakistan threatening to use weapons of mass destruction. Is this not an attempt to blackmail India and the rest of the global community?”

(The Pioneer, 3 juni 2002)

Generaal Musharraf: “Using nuclear weapons would only be a last resort for us. We are negotiating responsibly. And I am optimistic and confident that we can defend ourselves using conventional weapons... Only if there is a threat of Pakistan being wiped off the map, then the pressure from my countrymen to use this option would be too great”.

(Disarmament Diplomacy, mei-juni 2002, geciteerd uit Der Spiegel, april)

WAPENEXPORT NAAR INDIA EN PAKISTAN

INDIA EN PAKISTAN

Frank Slijper

In: Platform Tegen Wapenhandel, Nederlandse wapenhandel in de jaren '90, Papieren Tijger, 1998

[...]

Nederlandse wapenhandel

[...] Over de eerste helft van de jaren negentig is Nederland na Rusland en Groot-Brittannië (en vóór de VS) de derde leverancier van wapens aan India. India is voor de Nederlandse wapenindustrie een afnemer die wordt gekoesterd. Tussen 1990 en 1997 verleende Nederland exportvergunningen ter waarde van ruim 212 miljoen gulden. Hoewel Pakistan een bestemming van iets minder financieel belang is, was het in diezelfde periode nog altijd goed voor orders ter waarde van bijna vijftig miljoen gulden. Hiermee nemen beide landen tezamen ruim 14 procent van de Nederlandse wapenexport naar niet-NAVO-landen voor hun rekening.

Een en ander staat in schril contrast met wat de Tweede Kamer wordt verteld. Het voorstel van CDA-Kamerlid Van Ardenne om op basis van de beleidscriteria geen wapens meer te leveren aan landen als bijvoorbeeld India en Pakistan bewoog minister Van Mierlo in een Kamerdebat tot enkele sussende reacties. "Dat Nederland in het algemeen grote terughoudendheid betracht ten opzichte van leveringen aan India en Pakistan betekent, dat de aard van de gevraagde leveringen grondig wordt bekeken. De bepaald niet afnemende spanningen rond Kashmir kunnen de komende jaren zeker effect hebben op het vergunningenbeleid." Op welke manier dat dan gevolgen zou kunnen hebben liet hij wijselijk in het midden.

De minister blijkt echter bijzonder slecht geïnformeerd op dit gebied. Wanneer nog geen halfjaar later de nieuwste cijfers bekend worden blijkt India in 1996 haar opdrachten aan de Nederlandse industrie juist explosief te hebben verhoogd. In een jaar tijd verleent Nederland exportvergunningen voor een bedrag nog hoger dan het totaal over de periode 1990 tot 1996.

Ten slotte zegt Van Mierlo dat er maar op beperkte schaal sprake is van de "overdracht van relatief laagwaarde technologie, met name inzake optische apparatuur." Aan de hand van een korte schets van

de relaties van de Nederlandse wapenindustrie met India en Pakistan zal hieronder worden toegelicht waarom deze laatste bewering evenmin hout snijdt.

Wapenhandel

Grootste belanghebbende bij de export van wapens en technologie naar India is het Hengelose Hollandse Signaal Apparaten (HSA), dat al tientallen jaren nauwe contacten met het Indiase leger en de wapenindustrie onderhoudt. In het streven van de Indiase overheid om minder afhankelijk te zijn van wapenimporten, stelt het bij aankoop van buitenlands materieel vaak als eis een deel van de order in eigen land te mogen produceren. Het Indiase Bharat Electronics Ltd (BEL) werd bijvoorbeeld grotendeels met technologie van HSA opgezet. Wanneer Nederlandse bedrijven als HSA en Delft Instruments zaken willen doen met het Indiase leger, krijgen ze vrijwel altijd te maken met BEL, dat dan een deel van de order in India produceert.

Opvallend is dat HSA, als specialist in marineapparatuur, in India juist voornamelijk aan de grondtroepen levert, wat niet wegneemt dat ook een groot aantal Indiase schepen met radarsystemen van Signaal vaart.

HSA haalde in de tweede helft van de jaren tachtig een grote order binnen van in totaal 252 Flycatchers voor de Indiase landmacht. De Flycatcher is een vuurleidingsradar voor middenkaliber kannonnen en geleide raketten tegen laagvliegende doelen, zoals vliegtuigen. Hiervoor wordt samengewerkt met Bharat Electronics, dat de Flycatcher inmiddels in licentie produceert. Dit komt er grofweg op neer dat de meest geavanceerde elektronica in Nederland wordt geproduceerd, terwijl in dit geval BEL in India het systeem assembleert. Via BEL werd in 1995 voor tientallen miljoenen een vervolgorde van het Indiase leger in de wacht gesleept.

Een jaar later kwam alweer een grote order binnen. Ditmaal ging het om een ander radarsysteem voor de landmacht, de zogeheten Improved Reporter.

De samenwerking met Bharat moet worden gezien binnen een breder verband. De Indiase defensiepolitiek is gericht op de ontwikkeling van een zelfstandige wapenindustrie die India op defensiegebied zo onafhankelijk mogelijk moet maken. Dit geldverslindende beleid blijkt (voornamelijk door personele problemen) tot nu toe echter weinig succesvol. Projecten lopen keer op keer vertraging op, waardoor alsnog in het buitenland moet worden gekocht. Datgene wat wel als inheems product de fabriekspoort verlaat, zit vol met duurbetaalde westerse snuffjes. Alleen langs een meer geleidelijke weg kan India zijn wapenindustrie op poten zetten. En dat is waar Nederland van profiteert.

Ook Delft Instruments (DI) is in India een goede bekende. Deze specialist op het gebied van optische elektronica opereert eveneens in nauwe samenwerking met Bharat Electronics. De joint venture BE-Delft Electronics Ltd produceert zogenoemde beeldversterkers voor kleinkaliber vuurwapens. Samen met een Indiaas onderzoekslaboratorium ontwikkelt DI vuurleidingsapparatuur voor de Arjun, India's eerste zelfgebouwde tank. Duidelijk is al dat de tanks vooral aan de grens met Pakistan zullen worden opgesteld.

De Nederlandse defensie-industrie leunt in India dus zwaar op partner Bharat Electronics. De VS lanceerden in 1997 een pakket exportbeperkende maatregelen die de overdracht van technologie aan onder andere BEL zou moeten blokkeren. Het bedrijf komt voor op een Amerikaanse lijst van buitenlandse bedrijven en instellingen die in staat worden geacht massavernietigingswapens of onderdelen ervan te ontwikkelen. De VS willen hiermee India straffen voor hun weigering het nonproliferatieverdrag en het verdrag voor een verbod op kernproeven te ondertekenen. Tegelijk hopen ze zo de Indiase ontwikkeling van langeafstandsraketten tegen te houden. Hoewel de beperkingen inmiddels voor een deel zijn opgeheven, houden de VS BEL uitdrukkelijk in de gaten.

Nederland lijkt zich veel minder druk te maken over BEL. De defensie-industrie kan vrij ongestoord zijn gang gaan, gedekt door een minister van Buitenlandse Zaken die het parlement voorhoudt dat onze wapenhandel met India en Pakistan maar weinig om het lijf heeft.

Wapenhandel met Pakistan

In 1990 kwam de betrokkenheid in het nieuws van het Nederlandse bedrijfsleven bij de leverantie van F-16 gevechtsvliegtuigen aan Pakistan. De toenmalige Indiase ambassadeur in Nederland oefende druk uit op de Nederlandse regering om te voorkomen dat zes door Fokker geassembleerde F-16's via het Amerikaanse bedrijf General Dynamics in Pakistan terecht zouden komen. Eerder waren al 39

F-16's geleverd, waaraan de Nederlandse industrie (met name Fokker en het toenmalige DAF Special Products) minimaal twintig miljoen gulden verdienden. Nadat Pakistan in 1993 in betalingsproblemen kwam werd de order een jaar later van de kant van de VS stopgezet omdat de Pakistaanse regering weigerde het kernwapenprogramma te stoppen. Naar alle waarschijnlijkheid zijn de F-16's waaraan Fokker in het begin van de jaren negentig werkte, in de VS in de mottenballen gezet.

Een van de meest omvangrijke transacties van de laatste jaren met Pakistan betrof de verkoop van de overvloedig geworden Poolster. Dit bevoorradingsschip van de Nederlandse marine ging in 1994 voor 9,65 miljoen gulden over in Pakistaanse handen. Bevoorradingsschepen vervullen een spilfunctie in de maritieme logistiek, bijvoorbeeld door het bijtanken van gevechtsschepen en het aanvoeren van munitie. De Nederlandse marine is ook betrokken bij de opleiding van Pakistaans marinepersoneel voor zowel onderzeeërs als mijnenjagers.

Twee andere grote leveranties betreffen die van Stork-Wärtsilä Diesel en HSA. In het eerste geval gaat het om aandrijvings- en schokdempingsystemen voor drie Pakistaanse mijnenjagers, die door een Frans/Belgisch/Nederlands consortium zijn gebouwd. In het geval van HSA gaat het om zes radarsystemen voor Pakistaanse fregatten.

Ten slotte heeft Pakistan de afgelopen jaren ook het een en ander aan vliegend materieel in Nederland gekocht. In 1994 nam het voor naar schatting twee miljoen gulden vier Alouette-helikopters over van de Nederlandse luchtmacht. Verder beschikt het leger over vijf Fokker F-27's, waarvan er drie na 1990 werden aangeschaft. Omdat ze onbewapend zijn geleverd, zijn deze leveranties waarschijnlijk nooit opgenomen in de Nederlandse wapenexportcijfers.

Bewapening of ontwikkelingssamenwerking?

IN het in 1997 verschenen rapport *Human Development in South Asia* plaats de voormalige Pakistaanse minister van Financiën Mahbub-ul-Haq de bewapening in de regio in een sociale context. Hij stelt dat een moratorium op wapenaankopen in Zuid-Aziatische landen geld zou opleveren voor het onderwijs van 110 miljoen kinderen, drinkwater voor zeshonderd miljoen mensen en anticonceptiemiddelen voor 55 miljoen paren. De internationale gemeenschap speelt hierin als leverancier van wapens een belangrijke rol, maar schuift haar verantwoordelijkheden van zich af. Terwijl in het gebied vijfhonderd miljoen mensen in absolute armoede leven, verdienen wapenexporterende landen aan een klassieke wapenwedloop. Illustratief is het voorbeeld van Zweden, dat met veel smeergeld eerst kanonnen verkocht aan India, om enige jaren later Pakistan de systemen te leveren waarmee het geschut kan worden opgespoord. Ook voorzag het Pakistaanse oorlogsschepen van torpedo's.

Het is een van de vele macabere illustraties van de mechanismen van de wapenhandel. De aankoop van het ene land wordt door het buurland als bedreigend ervaren, dat als reactie erop behoefte voelt aan vergelijkbare wapensystemen. Vooral wanneer landen op gespannen voet met elkaar staan wordt iedere wapenaankoop door de tegenpartij ervaren als een verslechtering in de machtsverhoudingen. Het zal geen verbazing wekken dat de wapenindustrie gebaat is bij een dergelijke bewapeningsspiraal. Het ontleent er een belangrijk deel van zijn bestaan aan.

Ook Nederland heeft wat dit betreft boter op het hoofd. Zowel de Indiase als Pakistaanse marine beschikt over vrijwel identieke radarapparatuur van HSA. Dubieus is tevens de Nederlandse betrokkenheid bij de bouw van een marinebasis in het westen van India. In 1989 kreeg een Australisch consortium de order ter waarde van ongeveer vier miljard gulden. Van Nederlandse kant zijn het architectenbureau Haskoning, Rijkswaterstaat, Grondmechanica Delft en scheepsbouwkundig bureau Nevesbu bij het project betrokken. Haskoning schatte de waarde van het Nederlandse aandeel op zo'n dertig miljoen gulden en goed voor vijftien jaar werk voor vijf mensen. Ondertussen opende Pakistan in 1997 een tweede marinebasis, 240 kilometer ten westen van Karachi, om stad en marine minder kwetsbaar te maken voor eventuele aanvallen van de Indiase marine.

Tegelijkertijd is Nederland een van de grootste financiers van hulpprojecten in India. In 1995 besteedde Ontwikkelingssamenwerking ruim 221 miljoen gulden aan projecten in India. Pakistan ontving dat jaar voor 57 miljoen aan Nederlandse steun. Gemiddeld vloeit hiervan jaarlijks dus ongeveer een zevende deel weer terug als betaling voor aangeschafte militaire apparatuur.

OUTSIDE ASSISTANCE TO THE INDIAN AND PAKISTANI NUCLEAR PROGRAMS

Steven Dolley
Nuclear Control Institute
June 5, 1998

India

<u>Supplier</u>	<u>Items</u>	<u>Notes</u>
Canada	Cirus research reactor Cirus reactor fuel CANDU reactor heavy water plant	Pu used in '74 test Rajasthan-1 Kota
China	heavy water LEU fuel (post-1995)	Tarapur 1 & 2
France	LEU fuel (1982-1994) heavy water plant fast breeder technology	Tarapur 1 & 2 Baroda, Tuticorin Kalpakkam
Norway	heavy water	illegal transfer
Romania	heavy water (Norwegian origin)	illegal re-transfer
Russia	power reactors	Koodankulam 1 & 2
Soviet Union	heavy water	Rajasthan reactors
Switzerland	heavy water plant	Baroda, Tuticorin
United Kingdom	research reactor fuel	Apsara
United States	heavy water power reactors LEU fuel for Tarapur (until 1982) reprocessing technology	Cirus research reactor Tarapur 1 & 2 for Tarapur (until 1982) Trombay/BARC
West Germany	heavy water heavy water plant beryllium furnaces	illegal transfer Nangal, Talcher (some US-origin; illegal re-transfer)

Pakistan

<u>Supplier</u>	<u>Items</u>	<u>Notes</u>
Belgium	heavy water plant reprocessing technology	Rawalpindi

Canada	heavy water plant CANDU fuel fabrication plant design	
China	nuclear weapon design PARR-II research reactor Khushab reactor fuel fabrication plant (?) heavy water enrichment assistance (ring magnets) power reactors reprocessing assistance	4th Chinese test device Khushab to Kanupp reactor Kahuta Chasma
France	reprocessing technology and components power reactors	SGN
Netherlands	centrifuge designs	stolen from URENCO
Switzerland	enrichment technology	illegal transfer
United Kingdom	reprocessing facility plans	Rawalpindi
United States	research reactor	PARR-I
West Germany	uranium conversion plant enrichment technology tritium tritium purification plant plans for tritium production reactor furnaces milling machines hot isostatic presses mass spectrometers uranium shipping containers aluminum for centrifuges	illegal transfer illegal transfer illegal transfer illegal transfer

EATING GRASS AND CONTEMPLATING ARMAGEDDON IN SOUTH ASIA

Frida Berrigan, World Policy Institute

Almost forty years ago, Zulfikar Ali Bhutto, who was then serving as Pakistan's Foreign Minister, famously declared "even if Pakistanis have to eat grass we will make the bomb." Since then, India and Pakistan have fought two conventional wars and now have nuclear weapons poised to complete the short five-minute arc to the other's national capital.

President George W. Bush called both leaders last night to urge them to back down, warning, "armed conflict will do nothing to improve the lives of the people of India and Pakistan. It will instead blot the future of both nations."

Bush is also dispatching carrots and sticks to the region. Deputy Secretary of State Robert Armitage bears carrots for both sides, including debt relief, additional international aid, and enticements for Pakistan to become "a respected member of the international community," in the words of a senior State Department official. Defense Secretary Donald Rumsfeld is carrying the stick, in the form of a Pentagon report documenting the likelihood that 12 million people could be killed and an additional 6 million injured in the nuclear exchange.

But, as the din of nuclear saber rattling grows more deafening, the role played by the United States and other western countries in building up India and Pakistan's nuclear capability is all but being ignored.

Last week the Group of 8 leading industrialized nations, known as the G-8, issued a statement calling on India and Pakistan to "work with the international community to ensure that there will be a diplomatic solution to the current crisis." While the statement is strongly worded and compelling, it is weakened by the fact that of the eight signatories, six including the U.S., Russia, Canada, Germany, Britain and France, helped provide India and Pakistan with the raw materials and technical know-how to build their nuclear weapons.

India's first nuclear device used plutonium supplied by a Canadian research reactor and extracted in a re-processing plant built with U.S. assistance. Germany supplied the tritium, beryllium, heavy water plants and re-processing components. Pakistan utilized Canadian and Belgian heavy water plants, German uranium enrichment technology, reprocessing technology from France and the UK and an U.S. origin research reactor as it developed its first nuclear weapons. In fact, Pakistan's F-16s, supplied by the Reagan administration, remain their most reliable nuclear delivery vehicle.

As crucial as raw nuclear materials, technical assistance and delivery vehicles are to the two countries' nuclear weapons development programs, perhaps even more influential is the continued emphasis placed on nuclear weapons by Western nations. Both India and Pakistan are very effected by the Cold War equation that nuclear weapons are indicative of world leadership and essential to entering the "first world." The fact that since the end of the Cold War no nuclear power has relinquished nuclear weapons has had a profound impact on both nations. As M. V. Ramana and A. H. Nayyar, physicists and peace activists from India and Pakistan respectively, wrote in a recent Scientific American article, "the continued reliance of the United States and Russia on thousands of nuclear weapons on hair trigger alert only adds to the perceived need for nuclear arsenals in India and Pakistan."

India and Pakistan's game of nuclear chicken sheds light on the United States' own nuclear lawlessness. The fact that the United States has withdrawn from the Anti-Ballistic Missile treaty, is pursuing new, more useable "mini" nuclear weapons, and is committed to deploying a multi-tiered ballistic missile defense are not lost on Indian and Pakistani leaders who hear President Bush and his envoys calling for nuclear restraint and a return to diplomacy. For the United States to help diffuse the nuclear threat in South Asia, it must first examine the ways in which it has contributed to building and encouraging that threat.

REGERINGSBELEID EXPORT NAAR INDIA EN PAKISTAN

(Chronologische volgorde)

26 085 nr. 1 – Kernproeven India en Pakistan

Brief van de Minister van Buitenlandse Zaken

19 juni 1998

“In een eerste reactie op de Indiase en Pakistaanse kernproeven heeft de Nederlandse regering besloten tot nader order geen vergunningen meer af te geven voor de uitvoer van strategisch materieel naar India en Pakistan. Dit geschiedt door aanvragen terstond af te wijzen.”

26 085 nr. 3 – Kernproeven India en Pakistan

Verslag van een Algemeen Overleg – 24 juni 1998

Vastgesteld op 27 augustus 1998

De Minister van Buitenlandse Zaken: “[...] Inzake de wapenleveranties kan de vraag gesteld worden waarom Nederland daarmee niet eerder is gestopt, ook gezien de spanningen in de regio. De minister gaf aan reeds enkele maanden geleden zijn ambtenaren gevraagd te hebben om te bezien of de wapenstrategie inzake India en Pakistan, waaraan door de Nederlandse industrie relatief veel wordt geleverd, niet veranderd moest worden. Dit had overigens meer te maken met het spanningscriterium dan met de geluiden over voorbereidingen van nucleaire proeven. Meer in het algemeen is overigens steeds een selectief criterium toegepast: alles wat direct kon worden gebruikt voor de inzet bij het conflict over Kashmir mocht niet worden geleverd. Wellicht dus dat Nederland sowieso was overgegaan tot een ander beleid en een gehele stop van of tot sterk verminderde wapenleveranties aan beide landen. Dat zou echter weinig te maken hebben gehad met de nucleaire ontwikkeling aldaar. Bovendien zou de Nederlandse regering in dat geval nu niet meer het gebaar hebben kunnen maken van het tot nader order geen vergunningen afgeven voor de uitvoer van strategisch materieel naar India en Pakistan. Het is overigens niet zo dat het spanningscriterium, voortkomend uit de Wapenexportnota, betekent dat er nooit geleverd wordt aan spanningsgebieden. Een duidelijk voorbeeld hierbij vormt Israël en, in Europa, Turkije en Griekenland. In de praktijk betekent het dat in het algemeen buitengewoon goed gekeken wordt naar wat er wel of niet aan spanningsgebieden geleverd kan worden.

De Nederlandse regering is direct na de proeven overgegaan tot een antwoord in de conventionele sfeer aan eerst India en vervolgens Pakistan. Het weigeren van conventionele wapens aan landen bevordert echter meer in het algemeen de productie van nucleaire wapens. Dit punt heeft in het verleden een belangrijke rol gespeeld in de NAVO-strategie.

[...]

Het wapenexportbeleid inzake India en Pakistan is gedurende vier jaar in vertrouwelijk overleg met de Kamer besproken. Los daarvan was de minister gekomen tot het idee om tot een herbezinning van de wapenleveranties te komen. Er bestaat overigens wel degelijk een verband tussen de levering van conventionele wapens en de ontwikkeling van nucleaire wapens. Dergelijke gedachten hebben echter geen beleidsoverwegingen gevormd.

De minister legde uit de eerste minister te zijn die het wapenexportbeleid onmiddellijk in verband heeft gebracht met de nieuwe ontwikkelingen op het gebied van kernwapens. Dat wil niet zeggen dat deze stap niet eerder gezet is om juist nu het gebaar van een exportstop te kunnen maken. Als de herbezinning er eerder was gekomen, had de Nederlandse regering overigens niets kunnen veranderen aan het conflict over Kashmir. Er waren echter wel redenen om de consequenties van de Wapenexportnota op een andere manier gestalte te geven in het beleid. Ook achteraf gezien had de Nederlandse regering niet eerder moeten stoppen met de wapenexporten. Dit beleid is altijd bewust gevoerd en verdedigd in de Kamer. Er is sprake van selectief beleid, gericht op veranderingen in spanningsgebieden. Dat gaat niet samen met de door sommigen gekozen rigoureuze aanpak van het probleem. [...]

22 054 nr. 43 – Wapenexportbeleid

De Minister van Buitenlandse Zaken: “[...] In het kader van de begrotingsbehandeling had de minister al de lijn aangegeven die de Nederlandse regering zou willen volgen met betrekking tot wapenleveranties aan India en Pakistan, te weten het toestaan van leveranties die voortvloeien uit verplichtingen van vóór de kernproeven, aan te duiden als «after sales service». Nederland is het enige land dat een totale vergunningenstop heeft afgekondigd; andere EU-landen zijn in de afgelopen periode zover niet gegaan. Nederland heeft met dit kleine stapje datgene willen honoreren wat inmiddels van de zijde van de Indiase en Pakistaanse regeringen is verklaard over het teststopverdrag. Het betekent geen vrijbrief voor leveranties aan India en Pakistan, want aanvragen zullen worden getoetst aan de geldende criteria, zodat de regering op ieder moment tot een afwijzing kan komen. Hij achtte het beleid op dit punt helder en sloot niet uit dat, op grond van de actuele situatie, dergelijke vergunningen helemaal niet zullen worden verleend. Voorts zal Nederland trachten andere landen te overtuigen van zijn standpunt. Hij had het pleidooi van de Kamer goed begrepen en zegde de Kamer toe dat er in dezen sprake zou zijn van het toepassen van de wapenexportcriteria-plus. [...]”

1337 – Vragen en antwoorden

Vragen van de leden **Hessing** en **Van den Doel** (beiden VVD) aan de minister en de staatssecretaris van Buitenlandse Zaken over de export van militaire goederen naar India en Pakistan. (Ingezonden 2 maart 1999)

1

Bent u van mening dat het recente overleg in Lahore tussen de premiers van India en Pakistan, een voldoende basis is om de bestaande vergunningenstop op de export van militaire goederen naar India en Pakistan op te heffen en zodoende weer aan te sluiten bij het beleid van andere lidstaten van de EU?

2

Bent u bereid dat besluit op korte termijn te nemen, mede met het oog op de concurrentiepositie van het betrokken Nederlandse bedrijfsleven?

Antwoord

Antwoord van minister **Van Aartsen** (Buitenlandse Zaken). (Ontvangen 11 mei 1999), zie ook Aanhangsel Handelingen 1106, vergaderjaar 1998–1999

1 en 2

Reeds in mijn brief van 23 november 1998 constateerde ik enkele hoopgevende ontwikkelingen in de opstelling van India en Pakistan na de kernproeven. In dat verband kondigde ik aan dat als eerste stap binnen de vergunningenstop uitzonderingen mogelijk worden gemaakt voor leveranties voortvloeiend uit verplichtingen die vóór de proeven bestonden. Tevens stelde ik dat de regering overwoog op termijn ook andere vergunningaanvragen in behandeling te nemen.

In overeenstemming met de wens van Uw Kamer zijn tot dusver echter geen vergunningaanvragen voor beide landen in behandeling genomen.

Inmiddels hebben enkele positieve trends in de opstelling van India en Pakistan zich doorgezet. De ontmoeting van de regeringsleiders van beide landen te Lahore op 20 en 21 februari jl. lijkt een indicatie te zijn van een werkelijke toename in de politieke wil van beide landen om tot een vreedzame oplossing van de geschillen te komen, niettegenstaande de weerstand in eigen land de ontmoeting te laten plaatsvinden. De regeringsleiders kwamen overeen vertrouwenwekkende maatregelen te nemen op nucleair en conventioneel terrein, en spraken tevens af elkaar vooraf op de hoogte te stellen van het voornemen raketproeven uit te voeren.

Ofschoon voorzichtigheid blijft geboden en zorg blijft bestaan over de militaire operationalisering van de nucleaire mogelijkheden van beide landen, is met de Lahore Declaration naar mijn oordeel een belangrijke eerste stap in de verbetering van de onderlinge betrekkingen en van de veiligheid in de

regio gezet. Vooral de uitgesproken bereidheid van beide landen te zoeken naar een oplossing van de kwestie Kashmir is van betekenis.

Wat betreft de wapenexport ontbreekt nog altijd een EU-positie jegens beide landen. Gelet op de genoemde positieve ontwikkelingen is een EU-positie op het door Nederland gekozen niveau uitgesloten.

In dit licht wil ik de lijn zoals uiteengezet in de brief van 23 november 1998 thans met enige precisering doortrekken, rekening houdend met de voorzichtigheid die nog is geboden. Binnen de huidige vergunningenstop wil ik uitzonderingen mogelijk gaan maken voor leveranties voortvloeiend uit verplichtingen die vóór de proeven bestonden, doch alléén in zoverre de Nederlandse exporteur verplicht is een duidelijk bepaalde hoeveelheid goederen te leveren aan een Indiase of Pakistaanse afnemer. Ik wil dit echter pas doen na nog drie maanden te hebben aangezien of de genoemde positieve ontwikkelingen zich inderdaad hebben voortgezet. Ook daarna behoudt de regering zich het recht voor sanctiemaatregelen, waaronder de totale vergunningenstop op de wapenexport, weer in te voeren zodra de aanleiding daartoe zich opnieuw zou voordoen.

Vanzelfsprekend zullen de vergunningaanvragen die na hoger genoemde termijn weer in behandeling worden genomen zeer zorgvuldig worden getoetst aan het wapenexportbeleid en de EU-gedragscode. Voor de behandeling van nieuwe aanvragen is het thans nog te vroeg. Deze aanvragen zouden bijvoorbeeld weer in behandeling kunnen worden genomen zodra beide landen het CTBT ondertekenen.

22 054 nr. 44 – Wapenexportbeleid

Brief van de Minister van Buitenlandse Zaken en de Staatssecretaris van Economische Zaken
30 augustus 1999

“[...] De EU-samenwerking inzake de wapenexporten speelt zich af binnen de zgn. raads werkgroep COARM. In deze groep wisselen de EU-lidstaten in het kader van het Gemeenschappelijk Buitenlands en Veiligheidsbeleid (GBVB) gegevens uit betreffende de wapenexporten. Tevens vindt, zeker sinds het totstandkomen van de in paragraaf 4 genoemde EU Gedragscode in toenemende mate tussen de lidstaten beleidsafstemming plaats over de wapenexportbeleid van de lidstaten.

[...]

De beleidsafstemming in de COARM leidde overigens niet altijd tot direct aanwijsbaar gevolg. Zo is in 1998 overeenstemming tussen de lidstaten uitgebleven over het jegens India en Pakistan na de kernproeven van mei 1998 te voeren wapenexportbeleid. Nederland heeft als een van de weinige lidstaten na deze proeven besloten de behandeling van wapenexportvergunningaanvragen geheel te staken. Een meerderheid van de lidstaten gaf echter de voorkeur aan een behandeling van de aanvragen naar beide landen met inachtneming van een strikte interpretatie van de Gedragscode. Dit heeft ertoe geleid dat beide landen geen eenduidig signaal vanuit de EU bereikte. De regering informeerde de Kamer op 23 november 1998 dat zij om die reden de genomen maatregelen meer in lijn wilde brengen met die van andere (Europese) landen. In de motie Apostolou van 17 december 1998 verzocht de Kamer de regering echter de vergunningenstop te handhaven. [...]”

22 054 nr. 51 – Wapenexportbeleid

Lijst van vragen en antwoorden – 5 november 1999
Vastgesteld op 23 juni 2000

“Direct na de kernproeven in India en Pakistan werd in mei 1998, als een van de signalen van afkeuring, een stop afgekondigd op de afgifte van vergunningen voor de uitvoer van militaire goederen naar die landen. Na afwijzing van enkele aanvragen die op dat moment al geruime tijd in behandeling waren, is vervolgens steeds bij de aanvragers van vergunningen geïnformeerd of zij prijs stelden op een formele afwijzingsbeschikking waartegen zij desgewenst bezwaar en beroep aan zouden kunnen tekenen, of dat zij de voorkeur gaven aan aanhouding van de aanvragen. Meestal werd geopteerd voor het laatste, omdat aangehouden aanvragen bij beëindiging van de afgiftestop automatisch geactiveerd worden en de aanvrager dus niet zelf met een geheel nieuwe aanvraag terug

hoeft te keren naar het begin van de vergunningenprocedure. Bij elkaar worden op dit moment aldus 23 aanvragen op India en Pakistan aangehouden.

[...]

In het antwoord van de Minister van Buitenlandse Zaken, mede namens de Minister voor Ontwikkelingssamenwerking en de Staatssecretaris van Economische Zaken, van 9 mei jl. op de Kamervragen Hessing en Van den Doel over de export van militaire goederen naar India en Pakistan werd melding gemaakt van een wachttermijn van drie maanden alvorens te bezien of binnen de vigerende vergunningenstop uitzonderingen gemaakt kunnen worden voor leveranties voortvloeiend uit verplichtingen die vóór de proeven bestonden en waarbij de exporteur verplicht is een duidelijk bepaalde hoeveelheid goederen te leveren aan een Indiase of Pakistaanse afnemer (Aanhangsel van de Handelingen 1337; vergaderjaar 1998–1999).

Op 9 augustus jl. liep de wachttermijn voor deze uitzondering af. Zoals bekend hebben zich gedurende de wachttermijn ontwikkelingen voorgedaan in de relaties tussen beide landen die van negatieve invloed zijn geweest op het Lahore-proces, waarmee begin 1999 een periode van toenemende ontspanning leek te worden ingeluid. De Kargil-crisis heeft het Lahore-proces een ernstige terugslag bezorgd. Bovendien droeg na 9 augustus de aanloop naar de Indiase parlementsverkiezingen niet bij tot verduidelijking van de situatie. Het zelfde geldt uiteraard voor de recente militaire staatsgreep in Pakistan.

Deze ontwikkelingen hebben ertoe geleid dat geen termen aanwezig waren om de in de brief van 9 mei geformuleerde uitzondering op de vergunningenstop in werking te laten treden. Dit heeft er aldus in geresulteerd dat ook sinds 9 augustus geen vergunningen voor de uitvoer naar beide landen zijn afgegeven.

Wel is in september 1999 ingestemd met het verlenen van drie vergunningen voor de retourzending naar India en Pakistan van aan beide landen toebehorende goederen, die in Nederland waren gerepareerd. Het vrijgeven van die goederen wordt weliswaar om technische redenen afgehandeld op basis van het Uitvoerbesluit strategische goederen 1963, maar wordt materieel niet als levering beschouwd, omdat de goederen juridisch eigendom van India en Pakistan zijn. In dit licht was het juridisch niet verantwoord de uitvoervergunning voor deze goederen langer aan te houden. [...]"

26 800 V nr. 19 – Vaststelling begroting Ministerie van Buitenlandse Zaken

Verslag houdende een lijst van antwoorden en vragen

Vastgesteld 29 november 1999

“[...] De actie van het leger in Pakistan wordt sterk afgekeurd. Dit komt tot uitdrukking in de verklaring die de Europese Raad op 16 oktober 1999 te Tampere mede namens Nederland heeft uitgegeven. Een voorgenomen bezoek van de Minister President en de Minister van Buitenlandse Zaken aan Pakistan is afgezegd. De exportrestricties op wapenleveranties blijven gehandhaafd. De voorgenomen ondertekening van een samenwerkingsovereenkomst tussen de Europese Unie en Pakistan alsmede een gepland trojka-overleg zijn opgeschort. [...]"

22 054 nr. 49 – Wapenexportbeleid

Brief van de Minister van Buitenlandse Zaken

18 mei 2000

“[...] Nederland draagt regelmatig in het EU-wapenexportforum COARM zijn visie over de regionale situatie van bestemmingslanden uit. Nederland poogt langs deze weg om de EU-partners tot een gelijkgezinde opstelling te bewegen. De uiteenlopende belangen van de EU-partners met betrekking tot de bestemmingsmarkten brengt met zich mee dat een dergelijke inzet niet altijd vrucht draagt. Dit is sedert 1998 het geval ten aanzien van India en Pakistan. Nederland kent naar aanleiding van de door beide landen in mei 1998 genomen kernproeven nog steeds een vergunningenstop voor beide landen, die echter niet door de partners is overgenomen. [...]"

22 054 nr. 53 – Wapenexportbeleid
26 085 – Kernproeven India en Pakistan

Brief van de Minister van Buitenlandse Zaken en de Staatssecretaris van Economische Zaken
12 december 2000

“Naar aanleiding van de jaarrapportage wapenexportbeleid 1998 vroeg de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken hoe de Kamer betrokken zou worden bij de besluitvorming over het eventueel beëindigen van de in mei 1998 ingestelde vergunningenstop voor de uitvoer van militaire goederen naar India en Pakistan (Tweede Kamer, vergaderjaar 1999–2000, nr. 51). In verband hiermee informeren wij u als volgt.

Medio mei 1998 besloot het vorige Kabinet een pakket politieke maatregelen te treffen om uiting te geven aan de Nederlandse zorg en verontwaardiging over door India en Pakistan uitgevoerde kernproeven. Onderdeel van dit pakket vormde het besluit om tot nader order geen vergunningen meer af te geven voor de uitvoer van militaire goederen naar die landen. De Kamer werd hierover ingelicht per brief van 19 juni 1998 (Tweede Kamer, vergaderjaar 1998–1999, 26 085, nr. 1). Vijf maanden later kondigde de regering per brief van 23 november 1998 (Tweede Kamer, vergaderjaar 1998–1999, 26 085, nr. 4) een geleidelijke versoepeling van de maatregelen aan toen was gebleken dat er noch binnen de internationale gemeenschap als geheel noch binnen de Europese Unie in het bijzonder steun verworven kon worden voor de inbedding van de unilaterale maatregelen in internationale sancties. Echter, aanvaarding van de motie Apostolou c.s., waarin de regering werd opgeroepen om de vergunningenstop voorshands te handhaven, leidde ertoe dat op dat moment alleen tot versoepeling van de maatregelen op het terrein van de bilaterale ontwikkelingssamenwerking werd overgegaan.

Bij de beantwoording op 9 mei 1999 van vragen van de leden Hessing en Van den Doel over de export van militaire goederen naar India en Pakistan (Tweede Kamer, vergaderjaar 1998–1999, Aanspreek van de Handelingen, nr. 1337) informeerde de regering de Kamer andermaal omtrent haar voornemen om, na een wachtermijn van drie maanden, de vergunningenstop te versoepelen zodat aanvragen weer individueel getoetst zouden kunnen worden aan de criteria van het wapenexportbeleid en de EU-gedragscode. Omdat gedurende de genoemde wachtermijn de spanningen tussen India en Pakistan weer opliepen, onder meer door de zgn. «Kargil-crisis», werd de aangekondigde terugkeer naar individuele toetsing niet doorgezet en bleef de vergunningenstop nog voor onbepaalde tijd van kracht.

Inmiddels moet worden geconstateerd dat Nederland door de onverkorte handhaving van een stop op de behandeling van vergunningaanvragen op India en Pakistan niet alleen in internationaal opzicht steeds verder uit de pas is komen te lopen, maar dat de maatregel ook neveneffecten heeft die in toenemende mate als klemmend worden ervaren. Doordat Nederland ten behoeve van het destijds alleszins te rechtvaardigen politieke signaal in feite zijn wapenexportbeleid jegens beide landen buiten werking heeft gesteld, kan voor wat de bestemmingslanden India en Pakistan betreft niet meer op zinvolle wijze worden deelgenomen aan de bij de EU-gedragscode behorende notificatie- en consultatie-procedure. In die procedure vindt immers een uitwisseling plaats van overwegingen die voortvloeien uit de nationale toetsing van aanvragen aan de hand van de in Europees verband overeengekomen criteria. Zolang de stop van toepassing is, komt Nederland niet aan een dergelijke toetsing toe en ontnemt zich daarmee de door de code gecreëerde mogelijkheid van beïnvloeding van het toetsingsproces bij de EU-partners.

Van een andere orde, maar ook van belang voor de positiebepaling, zijn de nadelige neveneffecten van de maatregel op het Nederlandse bedrijfsleven. Allereerst liepen bedrijven door de vergunningenstop uiteraard de omzet mis die zij op de Indiase en Pakistaanse markt konden maken. Deels was dit niet te voorkomen, omdat reguliere toetsing van vergunningaanvragen vrijwel hetzelfde effect zou hebben gehad. Gelet op de situatie in de betrokken landen, zal dat ook in de toekomst vaak onvermijdelijk zijn. Daarnaast is echter kenmerkend voor de onderhavige maatregel dat in het geheel geen onderscheid op grond van de aard van de goederen of het type transactie gemaakt wordt, zoals bij reguliere toetsing aan de criteria van het wapenexportbeleid wel gebeurt.

Naast gemiste omzet is er in sommige gevallen ook sprake van een aanzienlijk beslag op de liquiditeit bij enkele bedrijven, die eerder met instemming van de overheid militaire goederen aan India hebben verkocht. Door de stop kon vervolgens niet worden geleverd en werd derhalve niet betaald. Het lijkt

niet verstandig om in dit stadium als overheid uitspraken te doen over de vraag of en hoe dit in verband staat met op dit moment plaatsvindende reorganisaties bij die bedrijven.

In het licht van de voornoemde omstandigheden alsook in het belang van de juridische zorgvuldigheid hebben wij besloten het wapenexportbeleid, inclusief de daaraan verbonden individuele toetsing van vergunningaanvragen, weer toe te gaan passen op beide landen. Het behoeft geen betoog dat, gelet op de nog immer bestaande spanningen, deze toetsing in alle gevallen kritisch zal moeten zijn. Daarbij zal wel rekening moeten worden gehouden met de aard van de goederen en het type transactie.

Waar tot formele afwijzing van vergunningaanvragen wordt besloten, zal dit jegens de betrokken bedrijven en binnen de Europese Unie moeten worden gemotiveerd worden aan de hand van de criteria van het wapenexportbeleid.”

22 054 nr. 58 – Wapenexportbeleid

26 085 – Kernproeven India en Pakistan

Verslag van een Algemeen Overleg – 17 januari 2001

Vastgesteld op 6 februari 2001

[...]

De Staatssecretaris van Economische Zaken: “[...] Gedurende de gehele kabinetsperiode wordt al gediscussieerd over de vergunningenstop inzake India en Pakistan, die in mei 1998 van kracht is geworden. De vergunningenstop was bedoeld als een politiek signaal aan India en Pakistan. Nederland wilde er Europese steun voor verwerven om op die manier de druk op beide landen op te voeren. De conclusie kan inmiddels worden getrokken dat dit doel, ondanks een grote inzet, niet is bereikt. Nederland is daarmee geïsoleerd geraakt. Door de maatregel bleek in feite slechts het Nederlandse bedrijfsleven te worden getroffen. Doordat Nederland door de maatregel niet meer de mogelijkheid had om een vergunning te weigeren, was het niet langer onderdeel van de informatie-, consultatie- en notificatieprocedure in de EU. Andere EU-landen hoefden dus ook niet meer met Nederland te overleggen waarom in een bepaald geval al of niet werd geleverd.

Op grond van deze overwegingen heeft de regering besloten, de vergunningenstop op te heffen en India en Pakistan weer te brengen onder het wapenexportvergunningenbeleid. Het betekent uitdrukkelijk niet dat de Nederlandse regering van mening is dat gewoon kan worden geleverd. Het gaat om een gebied waar veel spanning heerst. De keuze van de regering betekent materieel dat sprake zal zijn van een zeer restrictief beleid bij het toestaan van vergunningen. Iedere vergunningaanvraag die betrekking heeft op offensieve goederen, is sowieso uitgesloten. Het kan wel gaan om zaken die liggen in de sfeer van after-sales, om verlengingen van eerder toegestane leveringen. Te denken valt aan retourzendingen van gerepareerde onderdelen of reserveonderdelen van eerder geleverde systemen. In beginsel zullen nieuwe leveringen niet worden toegestaan. Het ging in 1998 om een vergunningenstop ten aanzien van India en Pakistan. Die vergunningenstop kreeg in de afgelopen tweeënhalve jaar in de praktijk echter het karakter van een wapenembargo, terwijl de regering wettelijk niet bevoegd is om eenzijdig een wapenembargo in te stellen. Het was denkbaar dat bedrijven naar de rechter zouden stappen. [...]”

De Minister van Buitenlandse Zaken: “[...] In de brief van december over India en Pakistan staat duidelijk dat Nederland zich door de methodiek die in juni 1998 is gevolgd, buitenspel heeft gezet. Aangezien de EU-partners Nederland niet hebben willen volgen, is het beter om thans een andere lijn te kiezen. Het te voeren beleid is helder door de staatssecretaris geschetst. Het probleem heeft betrekking op India en Pakistan; het maken van onderscheid tussen beide landen is niet aan de orde. [...]”

Plenaire vergadering Tweede Kamer - Wapenexportbeleid

24 januari 2002

Handelingen Tweede Kamer – TK 41-3258 - 3260

De Staatssecretaris van Economische Zaken: Voorzitter! Ik wil nog even kort aangeven waarom de regering heeft gekozen voor opheffing van de vergunningenstop die ruim 2,5 jaar heeft bestaan. De stop is niet het effectieve instrument geweest dat ons in mei 1998 voor ogen stond. Het is helaas niet gelukt om de EU-partners daarin mee te krijgen en dat heeft ertoe geleid dat Nederland zich buiten de discussie over wapenleveranties aan India en Pakistan heeft geplaatst. De effecten van het beleid betroffen alleen maar het Nederlandse bedrijfsleven.

Het voorstel zoals dat is neergelegd in de brief aan de Kamer van december, is bedoeld om het beleid effectiever te maken. Het is zeker niet de bedoeling om wapens te leveren, maar om te bezien of en hoe Nederland in Europees verband meer invloed kan uitoefenen op de wapenleveranties aan India en Pakistan. Ik ben blij dat ik kan constateren dat een meerderheid van de Kamer ons voorstel steunt om het exportvergunningenbeleid voor Pakistan en India te hervatten. De essentie van het beleid van de regering is dat alle vergunningen die worden aangevraagd, zullen worden getoetst.

In het algemeen overleg heb ik aangegeven dat het de uitdrukkelijke bedoeling van de regering is dat het vergunningenbeleid voor India en Pakistan zeer restrictief zal worden toegepast. De reden hiervoor is dat de verhouding tussen deze landen nog steeds gespannen is. Ik heb toen ook aangegeven dat de regering verwacht dat haar keuze voor een zeer restrictief beleid ertoe zal leiden dat er geen vergunningen zullen worden afgegeven voor nieuwe leveranties. Dat is een inschatting en wij zullen dan ook moeten afwachten hoe een en ander in de praktijk uitwerkt. Zo weten wij niet waarvoor vergunningen zullen worden aangevraagd. De Kamer zal hier uiteraard over worden geïnformeerd.

Het is echter wel relevant dat de regering van tevoren aangeeft wat haar opstelling zal zijn en wat haar verwachting is.

[...]

Ik verwacht dat serieuze vergunningaanvragen van het bedrijfsleven de regering binnenkort zullen bereiken. Ook dan hebben wij te maken met de huidige situatie. De huidige situatie in India en Pakistan levert de regering de onderbouwing voor haar standpunt dat vergunningen voor leveranties zeer restrictief moeten worden verleend. Als ik dan ook uit de vraag van de heer Van Bommel zou moeten opmaken dat hij van mening is dat de regering vindt dat de situatie aldaar er vrij goed uitziet en dat zij graag meer zou doen, moet ik hem tegenspreken. De regering vindt dat uitdrukkelijk niet en kiest daarom voor een zeer terughoudende opstelling bij het verlenen van vergunningen. Ik herhaal dat het de verwachting van de regering is dat dit in de praktijk zal betekenen dat vergunningaanvragen voor nieuwe leveranties zullen worden afgewezen.

Voorzitter! De leden Apostolou, De Haan en Hoekema hebben op stuk nr. 55 een motie ingediend waarin zij proberen aan te geven dat de ruimte voor de regering om vergunningen te verlenen buitengewoon beperkt is. Zij proberen die ruimte zoveel mogelijk in te snoeren. Ik denk dat het een goede zaak is dat de Kamer aangeeft wat men verwacht van het te voeren beleid. In de motie wordt aangegeven dat de vergunningen moeten worden beperkt tot retourzendingen na reparatie en onderhoud van reeds geleverde goederen. Dat is een andere categorie leveranties. Verder wordt in de motie uitdrukkelijk aangegeven dat vergunningen voor nieuwe leveranties moeten worden uitgesloten. Gelet op hetgeen ik zojuist heb gezegd, zal het de Kamer niet verbazen dat ik in deze motie een invulling zie van onze beleidslijn die zozeer overeenkomt met onze beleidsopvatting dat de regering met het dictum van de motie kan leven.

Het is uitdrukkelijk de bedoeling van de Kamer dat de beleidsruimte wordt ingesnoerd en dat sluit aan bij de wens van de regering om een zeer restrictief beleid te voeren. In de praktijk sluit het beleid van de regering waarschijnlijk heel nauw aan bij de wens van de Kamer, als zij al niet met elkaar samenvallen. Uiteraard moeten wij afwachten hoe een en ander in de praktijk uitwerkt.

[...]

De motie is bedoeld als een poging om aan te geven wat de Kamer als de gewenste praktijk beschouwt. Ik kan op dit moment niet meer aangeven dan wat het te voeren beleid zal zijn. Wij kunnen pas ex post vaststellen of die praktijk overeenkomt met de wens in de motie. Mijn verwachting is – meer kan ik op dit moment niet uitspreken – dat dit het geval zal zijn, maar dat zullen wij moeten afwachten.

[...]

De regering heeft natuurlijk geen behoefte aan deze motie. Ik heb in het algemeen overleg aangegeven wat het beleid van de regering is. Wij vinden dat een verantwoorde opstelling in de

gegeven situatie en wij hebben dus geen behoefte aan deze motie. Maar als de Kamer er behoefte aan heeft om op dat punt toch een uitspraak te doen, is dat uiteraard aan de Kamer. Dat heb ik te respecteren. De regering behoudt zich uiteraard het recht voor – dat is ook onze beleidsverantwoordelijkheid – om iedere vergunning weer te beoordelen aan de hand van de criteria en vervolgens vast te stellen of wij het wel doen of niet doen. Dat geldt ook voor nieuwe leveranties. De vergunningaanvragen voor nieuwe leveranties zullen worden beoordeeld op die criteria. De heer Apostolou heeft zelf al aangegeven dat dit uiteraard ook moet gebeuren. Maar nogmaals, de verwachting is dat die beoordeling tot de conclusie zal leiden dat die vergunningaanvragen voor nieuwe leveranties moeten worden afgewezen.

[...] De lijn die we nu kiezen, maakt het weer mogelijk dat wij inderdaad effectief optreden in Europees verband, in de procedure van notificatie, consultatie en informatie. Laat ik proberen dat nog wat concreter te maken. Stel dat in het komende halfjaar er een vergunningaanvraag wordt ingediend voor een nieuwe leverantie en dat wij, zoals ik verwacht, die vergunningaanvraag afwijzen, dan melden wij dat bij de Europese partners en treedt de notificatieprocedure in werking. Als een ander land vervolgens wel overweegt om die vergunning te verlenen, is dat land verplicht om ons daarover te consulteren. Dan is het proces op gang gebracht dat wij beogen, zodat wij effectief invloed op die besluitvorming kunnen uitoefenen.

Voorzitter! In de motie is aangegeven dat er voorshands geen vergunningen zullen worden verleend voor nieuwe wapenleveranties. Dat geeft aan dat er uiteraard altijd zaken kunnen veranderen – ik denk dat dit ook correct is – in de relatie tussen India en Pakistan en ook in het spanningsgebied, zowel in positieve zin als in negatieve zin. Het spreekt vanzelf dat, als er sprake is van significante veranderingen, wij dit aan de Kamer zullen rapporteren en dat deze discussie waarschijnlijk zal worden hervat.

[...]

Wij proberen zo snel mogelijk effectief deel te kunnen nemen aan het overleg in EU-verband. Dit is een eerste stap. Wij zullen het uiteraard zo snel mogelijk melden bij de partners van de EU.

In het dictum wordt gesproken over strategische goederen. Wij hebben het natuurlijk over militaire goederen. Strategische goederen vallen onder de DSU-verordening. [...]"

22 054 nr. 59 – Wapenexportbeleid

Brief minister en staatssecretaris met een rapport over het Nederlandse wapenexportbeleid in 2000
19 juli 2001

“[...] Zo is ook in 2000 overeenstemming tussen de lidstaten uitgebleven over het jegens India en Pakistan te voeren wapenexportbeleid in verband met de door beide landen in mei 1998 uitgevoerde kernproeven. Nederland kende sinds mei 1998 als enige EU-lidstaat een zgn. vergunningenstop jegens beide landen, hetgeen in de praktijk betekende dat geen vergunningen voor uitvoer werden afgegeven. Een meerderheid van de lidstaten handelde echter de aanvragen voor beide landen af met inachtneming van een strikte interpretatie van de Gedragscode. Dit heeft ertoe geleid dat beide landen geen eenduidig signaal vanuit de EU bereikte.

De stop leidde ertoe dat Nederland zichzelf de mogelijkheid ontnam via de mechanismen van de operationele paragraaf van de EU-Gedragscode (uitwisseling van gegevens over geweigerde vergunningen en de eventuele consultatie daarover) invloed op het wapenexportbeleid van de EU-partners jegens beide landen uit te oefenen. Dit kwam de effectiviteit van het Nederlandse beleid niet ten goede. Om die reden informeerde de regering de Kamer op 12 december 2000 (Tweede Kamerstuk 22 054, nr. 53) over haar besluit het wapenexportbeleid jegens beide landen opnieuw in werking te stellen.

N.B. In de door de Kamer aanvaarde motie Apostolou c.s. van 24 januari 2001 (Tweede Kamerstuk 22 054, nr. 55) verzocht de Kamer de regering vergunningen voor de uitvoer van militaire goederen naar India en Pakistan te beperken tot retourzendingen na reparatie en onderhoud van reeds geleverde goederen, en voorshands geen vergunningen te verlenen voor nieuwe leveranties. [...]"

22 054 nr. 61 – Wapenexportbeleid

Verslag van een Algemeen Overleg – 12 december 2001

Vastgesteld op 29 januari 2002

[...]

De Minister van Buitenlandse Zaken: “[...] Het gedrag van landen zal moeten worden getoetst aan de houding ten opzichte van terrorisme, rekening houdende met de gebeurtenissen van 11 september. De gewijzigde houding van India en vooral Pakistan sinds die datum zal van invloed zijn op het beleid van de regering ten opzichte van deze landen. Overigens betreft het nog steeds een spanningsgebied en zullen de criteria voor het wapenexportbeleid strikt worden toegepast. [...]”

VERGUNNINGENSTOP

(Op basis van de uitzending van het VPRO-radioprogramma Argos, 17 mei 2002)

In mei 1998 werd, naar aanleiding van de ondergrondse kernproeven van India en Pakistan, tegen beide landen een vergunningenstop voor wapenexport ingesteld. De regering heeft herhaaldelijk geprobeerd deze vergunningenstop weer op te heffen, maar stuitte daarbij steevast op verzet vanuit de Tweede Kamer.

Op uitdrukkelijk verzoek van de Tweede Kamer had de regering beloofd van het voornemen de stop op te heffen altijd eerst schriftelijke melding te maken. Desondanks meldt de Minister van Buitenlandse Zaken in een Algemeen Overleg van de Vaste Kamercommissies van Buitenlandse Zaken en van Economische Zaken over wapenexportbeleid op 12 december 2001 het volgende: “[...] Het gedrag van landen zal moeten worden getoetst aan de houding ten opzichte van terrorisme, rekening houdende met de gebeurtenissen van 11 september. De gewijzigde houding van India en vooral Pakistan sinds die datum zal van invloed zijn op het beleid van de regering ten opzichte van deze landen. Overigens betreft het nog steeds een spanningsgebied en zullen de criteria voor het wapenexportbeleid strikt worden toegepast. [...]”. Deze uitspraak houdt in dat de regering de vergunningenstop heeft opgeheven.

Een week later, op 19 december 2001, worden er direct drie orders naar India goedgekeurd, die vanwege de vergunningenstop twee jaar lang in de ijskast gestaan hadden. Twee van deze orders zijn voornamelijk niet uitgevoerd, maar de andere werd al op 22 december 2001 verscheept. Het betrof technologie en onderdelen voor de productie van radaruurleidingssystemen van het type ‘Reporter’ van Thales (het voormalige Hollandse Signaal Apparaten (HSA)).

Ook tijdens de periode van de vergunningenstop bleek hiermee nogal eens lichtvaardig te zijn omgesprongen. Zo bleef HSA met een stand op wapenbeurzen in India en Pakistan komen. Bovendien mochten eerder aangegane verplichtingen tot leveranties wel nagekomen worden. Daarbij was het wel de bedoeling dat er vanaf mei 1999 geen nieuwe wapens meer geleverd zouden worden aan India en Pakistan.

In april 1998, een maand voor de aanvang van de vergunningenstop, werd de grootste Nederlandse wapenorder met de Indiase luchtmacht afgesloten. Het ging om een Flycatcher, een vuurleidingsradar van HSA (tegenwoordig Thales), een order met een waarde van 20 miljoen gulden. Het grootste deel van deze order werd geleverd in 2000 en 2001, midden in de periode van de vergunningenstop dus.

Een ander dubieus geval betreft de levering van nachtzichtapparatuur. Hierover ging het bedrijf Delft Instruments een joint venture aan met het Indiase bedrijf Bharat Electronics. Vlak voor de aanvang van de vergunningenstop werd de classificatie van zogenaamde beeldversterkers veranderd van militaire goederen in dual use goederen. Dit leidde ertoe dat deze apparatuur buiten de vergunningenstop viel en er dus in de periode van die stop gewoon doorgeleverd werd aan India.

OPROEP: A ROAD MAP TO PEACE

The Hindu – 31 May 2002

By L. Ramdas and Arjun Makhijani

India and Pakistan stand at the brink of nuclear catastrophe. Many people from all over the world, including businessmen, politicians, strategic analysts, diplomats, scientists, peace activists and common people above all, have all voiced their concern regarding the rapidly deteriorating situation in South Asia.

Infiltration of terrorists from across the Pakistani side of the Line of Control, the massing of troops at the border by both countries, and the increasing exchanges of artillery fire matched only by the verbal volleys exchanged between the leadership of both countries, could escalate quickly into a full-scale war.

This, in turn poses the threat of a nuclear exchange, which would be catastrophic for both the countries, South Asia in particular, and affect the world at large.

India and Pakistan signed the Shimla Agreement in 1972 and the Lahore Agreement in 1999.

In both these accords, they agreed to renounce the use of force and to resolve all outstanding issues between them by peaceful means.

There has never been a time more urgent and more important to respect the letter and spirit of those agreements than now.

We urge the governments of both Pakistan and India to immediately step back from the brink of war and nuclear holocaust by committing themselves to the following seven-point peace plan. We urge all those Governments that endorsed the U. N. resolutions against terrorism in the wake of September 11, 2001, to use their good offices with the Governments of India and Pakistan to accept this peace plan and to help put it into effect with the greatest urgency. The proposed plan:

- 1) There should be an immediate ceasefire by Indian and Pakistani forces along the LoC.
- 2) Pervez Musharraf should take immediate, firm, and demonstrable steps to stop cross-border infiltration from Pakistan-controlled Kashmir into the Indian-controlled side. To ensure that these steps are being taken, an International Anti-terrorist Monitoring Group should be formed and deployed. Pakistan and India should agree to full cooperation with this group. This would provide a neutral means of ensuring that Pakistan's commitments about stopping cross-border infiltration are being carried out.
- 3) If these measures are agreed to, India in turn should make a commitment not to cross the LoC.
- 4) Pakistan should also adopt the no-first-use policy of nuclear weapons, which has already been adopted by India.

These measures should be urgently instituted within a time-frame of a few weeks. Thereafter, three further steps can be taken to ensure long-term peace and towards resolution of a crisis that has now lasted well over half a century. These three steps are:

- 1) India and Pakistan should thin down their military deployments along their common border and return to pre-December 13, 2001, levels.
- 2) India and Pakistan should resume their dialogue on all outstanding issues, including Jammu and Kashmir, in the spirit of the Shimla and Lahore agreements, and pick up the threads where they left off at Agra barely ten months ago.
- 3) As a part of the dialogue process, India and Pakistan should form a joint technical commission to explore and recommend how the mutual commitment to no-first-use of nuclear weapons can be verified and maintained.
- 4) Why not a Shimla-II? It would be truly fitting if this could take place on July 12, 2002, the thirtieth anniversary of the historic Shimla agreement.

OPROEP PARLIAMENTARY NETWORK FOR NUCLEAR DISARMAMENT

You will be well aware of the rising conflict in India and Pakistan, the threat of war between the two countries and the risks that such war could go nuclear.

We encourage parliamentarians around the world to initiate parliamentary motions, resolutions and statements urging Pakistan and India to exercise restraint at this time.

Attached below are the following which may be of assistance for such actions:

- 1) United Kingdom Early Day motion on this issue
- 2) Contact details for Indian leadership including the leaders and opposition leaders of each parliamentary house
- 3) Contact details for the Pakistani leadership.

More information can be found on the PNND website www.pnnd.org

Please let us know of any actions you take in this regard.

Thank you

Alyn Ware
PNND Coordinator

1) UK Early Day Motion

United Kingdom- House of Commons

Early Day Motion EDM 633
Malcolm Savidge

That this House urges the Governments of India and Pakistan to seek to resolve their differences peacefully and to reduce the risks of nuclear conflict.

317 signatories as at 3 June 2002, see source for names.

Source: <http://edm.ais.co.uk/weblink/html/motion.html/ref=633>

2) Indian Leadership

House of People (Lok Sabha)
Leader of the House and Prime Minister
Shri Atal Bihari Vajpayee
7 Race Course Road, New Delhi 110011
Tel: (011) 3018939
Fax: (011) 3019545
E mail: vajpayee@sansad.nic.in

Leader of the Opposition
Sonia Gandhi
10, Janpath,
New Delhi-110 011

Tels: (011) 3012686, 3014161, 3014481
Fax: (011) 3018651
E mail: soniagandhi@sansad.nic.in

Minister of Defense
Sri George Fernandes
3, Krishna Menon Marg,
New Delhi-110 011
Tels: (011) 3017172, 3016035
Fax: (011) 3793397
E mail: ramesh@dhs.unv.ernet.in

Rajya Sabha: Council of States
Leader of the House and Minister of External Relations
Shri Jaswant Singh
15, Teen Murti Lane, New Delhi 110011
Tel: (011) 3016228, 3792301
Fax: (011) 3015623, 3011304
E mail : jaswant@sansad.nic.in/eamo@mea.nic.in

Leader of the Opposition
Dr Manmohan Singh
Bungalow No. 19, Safdarjung Road, New Delhi. 110011
Tel: (011) 3018668, 3015470
E mail : manmohan@sansad.nic.in

3) Pakistani Leadership

General Pervez Musharraf
Chief Executive, Islamic Republic of Pakistan
E mail: CE@pak.gov.pk

Mr. Abdul Sattar
Foreign Minister of Pakistan
E mail: PakistanFM@hotmail.com
pakfm@isb.sdnpc.org

COMMENTAAR

De confrontatie tussen India en Pakistan is niet de enige in de wereld maar wordt gekenmerkt door het feit dat beide landen nucleair bewapend zijn. Er bestaat een reële kans dat een conventionele oorlog uitloopt op een kernoorlog. Volgens schattingen zal dit de dood van miljoenen, wellicht tientallen miljoenen mensen tot gevolg hebben. Bovendien lijkt het onwaarschijnlijk dat de gevolgen van zo een kernoorlog beperkt zouden blijven tot Zuid-Azie.

Het gevaar van een Zuidaziatische atoomoorlog lijkt voorlopig geweken, maar de oorzaken van het conflict zijn geenszins verdwenen. In de hier afgedrukte stukken wordt de aard van dat nucleaire gevaar in detail beschreven. Beide landen beschikken over de mogelijkheid om een aanzienlijk deel van elkaars bevolking uit te roeien (zie: p. 5-10 en p. 21). Pakistan heeft een inzetdoctrine (zie p. 12) die de mogelijkheid openhoudt om kernbommen als eerste te gebruiken. Dit zou kunnen gebeuren als India een conventionele overwinning behaald en strategische doelen in Pakistan bedreigd, of vitale belangen aantast. Daarbij kan ook worden gedacht aan de watertoevoer of het blokkeren van de cruciale handelswegen. De enige landroute naar China zou ook zo een doel kunnen zijn. In een oorlogssituatie kunnen er bovendien snel misverstanden ontstaan over de bedoelingen van militaire stappen van de tegenstander. India houdt de mogelijkheid open om, als het nucleair wordt aangevallen, een tegenaanval te ondernemen met kernwapens (zie de stukken over de nucleaire doctrines).

Van groot belang voor de kansen op het uitbreken van een oorlog zijn ook de binnenlandse politieke verhoudingen. In beide landen zijn krachten werkzaam die aansturen op een confrontatie en daarbij een nucleaire escalatie voor lief nemen. De uitspraken van de regeringsleiders en militairen (zie p. 22) lijken sterk beïnvloed te zijn door deze krachten. De bereidheid om kernwapens te gebruiken wordt daarin steeds weer herhaald.

Bij de beoordeling van de oorzaken van deze gevaarlijk situatie is het nuttig om in aanmerking te nemen dat de kernstrijdmachten van beide landen tot stand kwamen met uitgebreide steun uit het buitenland. In de tabel op p. wordt deze buitenlandse steun voor de Indiase en Pakistaanse nucleaire programma's opgesomd. Nederland speelde daarbij een rol toen een Pakistaanse wetenschapper de plannen voor een centrifuge, noodzakelijk voor het produceren van nucleaire brandstof, stal en doorspeelde aan de Pakistaanse regering. Een reeks technologische leveranties maakte vervolgens het produceren aan de kernwapens mogelijk.

Nederland heeft ook een geschiedenis in het leveren van wapens aan India en Pakistan (zie p. 23-25), een beleid dat in 1998 moest veranderen vanwege de Indiase en Pakistaanse kernproeven. Er volgden een reeks sancties tegen beide landen in een verlate poging om ze af te houden van het nucleaire pad. In Nederland werd een vergunningenstop op wapenexporten ingesteld, die echter begin 2001 op losse schroeven kwam te staan en in december 2001 werd opgeheven. (zie p. 37). De door de VS geleide oorlog tegen het terrorisme in ongetwijfeld van belang geweest in de afwegingen: men besloot om de druk op beide landen te verlagen. Het tijdstip dat hiervoor werd gekozen was ongelukkig: de aanslag op het Indiase parlement in december had een grootscheepse mobilisatie aan beide kanten tot gevolg, waarbij honderdduizenden soldaten tegenover elkaar staan langs de grens. Deze confrontatie kan makkelijk escaleren naar een oorlog (er worden regelmatig beschietingen uitgevoerd) die op zijn beurt kan uitlopen in de inzet van kernwapens, door een misverstand of calculatie.

Oppositie

Een of ander internationaal optreden in deze situatie is zeer wenselijk. Indiase en Pakistaanse vredesgroeperingen doen bescheiden pogingen om hun regeringen af te houden van oorlog (zie de verklaring op p. 38). Deze benadrukken het belang van directe contacten tussen de Indiase en Pakistaanse bevolking. Ze worden internationaal gesteund door andere vredesorganisaties die een soortgelijke oproep doen aan de Indiase en Pakistaanse regeringen, dan wel hun eigen overheden om stappen te ondernemen. In een aantal parlementen zijn resoluties ingebracht waarin een beroep wordt gedaan op de Indiase en Pakistaanse regeringen (zie p. 39). Hoewel de meest effectieve invloed op de Indiase en Pakistaanse regeringen alleen in die landen zelf kan worden uitgeoefend, zijn stappen vanuit het buitenland zinvol en van belang.

FACTS AND REPORTS

Eerder verschenen in de reeks PENN – NL Facts and Reports:

1. US unilateralism – official foreign comments
Citaten van internationale politici en diplomaten over het Amerikaans unilateralisme.
(januari 2002)
2. Veiligheidsvraagstukken en de verkiezingen – standpunten van de politieke partijen
Relevante delen van de partijprogramma's van de Nederlandse politieke partijen, plus citaten van politici op het terrein van oorlog en vrede.
(februari 2002)
3. Transatlantic relations – recent developments
Overzicht van recente ontwikkelingen in de transatlantische betrekkingen, met name binnen de NAVO, mede naar aanleiding van uitspraken in de State of the Union.
(maart 2002)
4. Ontwikkelingen betreffende kernwapens en de Nederlandse politiek – briefing paper
Periodiek overzicht van ontwikkelingen rond kernwapens in de internationale en nationale politiek, met uitgebreide hoeveelheid bijlagen.
(maart 2002)
5. Nucleaire vraagstukken – standpunten van de Nederlandse regering en de Tweede Kamer
Overzicht april 2001 – april 2002
(april 2002)
6. Crisis in de OPCW – de verwijdering van directeur-generaal Bustani
Documenten en artikelen over het ontslag van directeur-generaal Bustani van het OPCW
(mei 2002)
7. Prepcom van het NPV – nucleaire ontwapening stopt
Verklaringen en rapporten van staten en ngo's tijdens de Prepcom van het NPV
(juni 2002)
8. Verdrag van Moskou – détente tussen Rusland en Verenigde Staten
Informatie over het Verdrag van Moskou, ontwikkelingen daaromheen en commentaar erop
(juni 2002)
9. Joint Strike Fighter – achtergrondberichten
De belangrijkste achtergrondberichten over de vervanging van de F16 uit de Nederlandse pers.
(mei 2002)

Deze uitgaven zijn te bestellen door € 5,- per exemplaar (incl. verzendkosten) over te maken op rekening nummer 7549774 van Stichting AMOK inz Werkgroep Eurobom te Utrecht o/v F&R 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 of 9.